

Változások a pedagógiában *a pedagógia változása VI.*

konferencia absztraktkötet

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Vitéz János Tanárképző Központ
Esztergom, Iohanneum

2024. november 15.

Szerkesztette: Dr. Juhász Márta Klára

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Vitéz János Tanárképző Központ

Dr. Juhász Márta Klára (szerk.)

Változások a pedagógiában – a pedagógia változása VI.

Absztraktkötet

Tudományos konferencia a PPKE BTK-n, Esztergom, 2024. november 15.

© PPKE BTK, 2024

© A Szerzők

ISBN 978-963-308-509-7

Felelős kiadó: PPKE Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Borítófotók: PPKE Iohanneum

A Változások a pedagógiában – a pedagógia változása VI. konferencia programja

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Vitéz János Tanárképző Központ

Esztergom, Iohanneum
2024. november 15.

9.00–9.30 Regisztráció

Plenáris ülés

9:30-11:10

Levezető elnök: Dr. Juhász Márta, egyetemi docens

9.30–9.45

Megnyitó

Ft. Zsódi Viktor *Sch.P.*, piarista tartományfőnök
a PPKE BTK PeTT elnöke

9.45–10.30

Prof. Dr. Németh András, ELTE, a PPKE BTK PeTT tagja
Változó műveltségképek és a nevelés

10.30-10.50

Prof. Dr. Birher Nándor, PPKE BTK dékán
A létértelem eltörlésének kockázata: ha nincs gyerek, nincs kit tanítani

10.50–10.55

Plenáris zárszó

Dr. Kozma Gábor, PPKE BTK dékánhelyettes, tanszékvezető

Szekcióülések

11.30-15.40

11.30–12.50

Szekcióülések I.

12.50–13.40

Szendvicsebéd

13.40–15.40

Szekcióülések II.

A konferencia előadásainak témáit tárgyaló tanulmányok közreadására készülünk
a [Mester és Tanítvány folyóirat](#) a 2024/2. és a 2025/2. számában.

SZEKCIÓK

1. Az óvoda világa

Szekcióvezető: Dr. Miklós Ágnes Kata

Helyszín: 205-206. terem

- 11.30–11.50 Dr. habil. Szilárd Zsuzsanna – Szilva Zsuzsanna: Óvodai testnevelési tantervek és alkalmazási lehetőségeik a gyakorlatban
- 11.50–12.10 Czipczerné Bartók Erika: A pályorientáció és a pályán maradás lehetőségei, fogalmi megközelítései a kezdő óvodapedagógusok körében
- 12.10–12.30 Dr. habil. Darvay Sarolta: A kora gyermekkori STEAM tevékenységek megvalósításának személyi feltételei
- 12.30–12.50 Fogarassy Nikolett: Az anyanyelvi fejlesztés és a szókincs bővítés lehetőségei; a mind map készítés elsajátítása óvodáskorban
- 12.50–13.40 *EBÉDSZÜNET*
- 13.40–14.00 Gagyiné Páldi Hajnalka: Bajóti óvodától a Prímási iskolaközpontig
- 14.00–14.20 Dr. Sógor Csilla: Varázsegyetem az óvodában – Kémiai kísérletekkel a természettudományos gondolkodásért
- 14.20–14.40 Dr. Miklós Ágnes Kata: A kiseddóvás kérdéseinek gazdasági aspektusai a 19. századi Magyarországon

2. Pedagóguspálya

Szekcióvezető: Karainé Dr. Gombocz Orsolya

Helyszín: 213. terem

- 11.30–11.50 Katonáné Kutai Erika: Iskolai ünnepség és kompetenciafejlesztés
- 11.50–12.10 Dr. Francis J. Prescott-Pickup: The importance of the mentor-mentee relationship in trainee teachers' development
- 12.10–12.30 Molnár Ákos: Régi, mégis új színfolt az iskolai testnevelésben
- 12.30–12.50 Karainé dr. Gombocz Orsolya: Szülői támogatás és hitre nevelés. Tapasztalatok a PPKE tanárszakos hallgatói körében
- 12.50–13.40 *EBÉDSZÜNET*
- 13.40–14.00 Fodor Gábor: A pedagógusok lelki egészségvédelme – módszerek és tapasztalatok
- 14.00–14.20 Dr. Lindner Henriett: Kiegészítő tünetegyüttes pedagógusoknál és megelőzése irodalomterápiás módszerek alkalmazásával
- 14.20–14.40 Dr. Orgoványi-Gajdos Judit: Milyen haszonnal szolgálhat a pedagógusok szakmai életútjának modellezése?
- 14.40–15.00 Horváth Mariann: Iskolai konfliktusok preventív megközelítése
- 15.00–15.20 Farkas Júlia – Szabó Gabriella: Az iskolai bullying kezelésére felkészítő kompetenciák és stratégiák

3. Pedagógusképzési körkép

Szekcióvezető: Dr. Kozma Gábor

Helyszín: 307. terem

- 11.30–11.50 Dr. Kozma Gábor: A nevelés hazája
- 11.50–12.10 Dr. Karlovitz János Tibor: A honvédtiszt-felkészítés változó nevelési-oktatási hangsúlyai
- 12.10–12.30 Dr. habil. Di Blasio Barbara – Dr. Gál Gyöngyi: Innovációs törekvések az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán, avagy – újra alkotni koncepciónkat a taníthatóság gazdagságáról
- 12.30–12.50 Bencéné dr. Fekete Anikó Andrea: Online vagy offline. Hol a határ a mentorálásban?
- 12.50–13.40 *EBÉDSZÜNET*
- 13.40–14.00 Dr. Urbán Péter: Az érdeklődés tanulásméleti megközelítése
- 14.00–14.20 Dr. Gilányi Magdolna: Emlékezet helyei a szemináriumi gyakorlatban
- 14.20–14.40 Dr. Fülöp Zsolt: Nyelvi-logikai képességek vizsgálata a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók esetében
- 14.40–15.00 Zsolnai Márton: Félelem és reszketés – egyetemi szóbeli vizsgák elemzése retrospektív narratívák alapján
- 15.0–15.20 Enterszné dr. Kocsis Zsófia: Társasjáték használata a tanárképzésben. K.Ö.SZ.I - Kommunikáció és Összhang a Szülők és az Iskola között című társasjáték bemutatása
- 15.20–15.40 Szabóné dr. Marlok Júlia: A nulladik évfolyam és a magyarországi szlovák nemzetiségi oktatás

4. Reáltudomány és oktatás

Szekcióvezető: Heckel Zoltán

Helyszín: 309. terem

- 11.30–11.50 Dr. Budai Gábor: A technikusképzés oktatásmódszertani lehetőségeinek vizsgálata a 2021–2023-ig tartó időszakban
- 11.50–12.10 Dr. D. Tóth Márta – Csizmadia Ildikó: A környezeti nevelés ismeretköreinek megjelenése az alsó tagozatos oktatásban
- 12.10–12.30 Dr. Szurdoki Erzsébet et al: Az integrált környezetismeret tanítás hatásainak első felmérése
- 12.30–12.50 Dobóné dr. Tarai Éva: Kémiai tévképzetek nyomában
- 12.50–13.40 *EBÉDSZÜNET*

- 13.40–14.00 Dr. habil. Tóth Zoltán: Kisiskolások néhány kémiai fogalommal kapcsolatos tudásszerkezete
- 14.00–14.20 Forgács Hajnalka: Földrajz-oktatásmódszertani kötetek az Országgyűlési Könyvtár Ghyczy Ignác-gyűjteményében
- 14.20–14.40 Dr. Horváth Katalin: A biológia érettségi vizsgakövetelmények, víztani értékek megismerésére, védelmére vonatkozó ismereteinek tanítási lehetőségei in situ körülmények között
- 14.40–15.00 Dr. Ludányi Lajos: A természettudományi döntéshozatalt vizsgáló teszt gimnáziumi használatának tapasztalatai

5. Nyelv és irodalom pedagógiája

Szekcióvezető: Dr. Juhász Márta

Helyszín: 316. terem

- 11.30–11.50 Dr. Bagladi Orsolya: A leíró nyelvtan tanításának kincsestára a (Waldorf) gimnázium 9. osztályában
- 11.50–12.10 Jákyne dr. Csonta Réka: A kreatív írás a hitre nevelésben
- 12.10–12.30 Kántor Péter: „Hol a kristály már füstölög” – A befogadásközpontú irodalomtanítás és a biblioterápia elméleti és módszertani kapcsolódásának vizsgálata
- 12.30–12.50 Posta István: Felelősség a saját tanulásért - a fejlesztő értékelés lehetőségei a magyarórán
- 12.50–13.40 *EBÉDSZÜNET*
- 13.40–14.00 Dr. Magyar Ágnes: A fogalmazástanítás aktuális kérdései 1. Tanítói nézetek a szövegalkotástanításának elvi és módszertani vonatkozásairól
- 14.00–14.20 Major Ágnes: Szavak határán: Irodalom és önismeret hátrányos helyzetű fiatalok körében
- 14.20–14.40 Dr. Juhász Márta: Mit tehet az iskolai oktatás a magyarországi német nyelvjárások megőrzése érdekében?

6. Digitális köznevelés

Szekcióvezető: Trentinné dr. Benkő Éva

Helyszín: 401. terem

- 11.30–11.50 Radvai Teréz: Digitális elemek az iskolai nyelvfejlesztés korai szakaszában
- 11.50–12.10 Baloghné dr. Nagy Gizella: Digitális applikációk és platformok használata a jelenléti nyelvoktatásban – a távolléti oktatás hatásai a nyelvpedagógusok oktatási módszereire
- 12.10–12.30 Sinkovics Ádám: Tanórai mobileszköz-használattal támogatott kompetenciafejlesztés gyakorlatának vizsgálata
- 12.30–12.50 Kecskeméti-Székely Katalin: Kora gyermekkori pedagógusokjelöltek és kisgyermeknevelők tapasztalatai, viszonyulásai a neveltjeik digitális eszközhasználatára vonatkozóan
- 12.50–13.40 *EBÉDSZÜNET*

- 13.40–14.40 Jakab Natália: A tanulói sokszínűség kezelése a digitális oktatási környezetben
- 14.20-14.20 Dr. Boksay-Pap Emese: Edukációs környezet, virtuális tanulókörnyezetek és játékterek a gamifikált pedagógiában
- 14.20-14.40 Trentinné dr. Benkő Éva – Dr. Árva Valéria: Az ingahatás nyomában: az online nyelvoktatás kihívásai és lehetőségei a pedagógusok metaforáin keresztül

7. Inkluzív nevelés

Szekcióvezető: Dr. Hosszu Tímea

Helyszín: 402. terem

- 11.30–11.50 Fazekasné dr. Fenyvesi Margit: Integrált nevelésben részesülő, különleges bánásmódú gyermekek magatartása
- 11.50–12.10 Dr. Mile Anikó Eszter: Terminológiai utazás az együttnevelés körül
- 12.10–12.30 Dr. Hosszu Tímea: Képeskönyvvel az inklúzióért
- 12.30–12.50 Dr. habil. Tiszai Luca – Sándor Katalin: Alkosd újra fényképpel- Inkluzív élmények a Vasarely múzeumban
- 12.50–13.40 *EBÉDSZÜNET*
- 13.40–14.00 Dr. Verebélyi Gabriella: A gyógypedagógus hallgatók szociális és érzelmi képességei a munkaerő-piaci elvárások tükrében
- 14.00–14.20 Krausz Anita: Gyógypedagógus hallgatók jövőképe
- 14.20–14.40 Mucsiné Erdei Mónika: Inkluzív iskolák a 21. században - együttműködés és partnerség
- 14.40–15.00 Dr. Ladnai Attiláné: Eszközök és módszerek a hatékony inkluzív nevelés szolgálatában

8. Neveléstörténet és tanuláselemzés

Szekcióvezető: Dr. habil. Torgyik Judit

Helyszín: 403. terem

- 11.30–11.50 Dr. Dráviczki Sándor: A Nyíregyházi Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző tanulóinak több szempontú vizsgálata 1914-1961 között
- 11.50–12.10 Dr. Poros Andrea: Ellen Key szívügye: a nőnevelés
- 12.10–12.30 Kis Attila: Magyar állami iskolatípusok a nőnevelésben (1806–1940)
- 12.30–12.50 Körömi Gábor: Drámapedagógus pályaképek
- 12.50–13.40 *EBÉDSZÜNET*
- 13.40–14.00 Dr. Jakab Péter: „Valóknak tartott fontos események” – Vaszary Kolos (1832–1915) történelem tankönyvei
- 14.00-14.20 Fodor Richárd: A múlt felszaggatott szövetének értelmezése: Magyar középiskolás diákok történelmi gondolkodásának nagymintás mérése
- 14.20–14.40 Véghelyi Péterné: A tanulói ismeretképződés propedeutikája
- 14.40-15.00 Hauserné Csonka Éva: A középiskolai diákok továbbtanulására ható tényezők a másodelemzések tükrében

- 15.00-15.20 Dr. habil. Torgyik Judit: Mitől lesz jó az iskola?
15.20-15.40 Dr. Berán Eszter – Bernhardt Noémi: A szegény vizsgálata a vallásos neveltetés, a gyermekkori negatív életesemények és az önegyüttértés tükrében

9. Művészetek és játékpedagógia

Szekcióvezető: Dr. habil. F. Orosz Sára

Helyszín: 406. terem

- 11.30–11.50 Dr. habil. Bali János: Ének-zenetanítás a kommerciális popzene korában
11.50–12.10 Dr. Pintér Tünde: Milyen attitűdökkel kezdik a gimnáziumi éveiket a tanulók? 4 és 6 évfolyamos osztályokba jelentkező tanulók viszonyulása az ének-zeneórákhoz
12.10–12.30 Dr. habil. F. Orosz Sára: Az alapfokú művészeti oktatás lehetséges alternatívái. Vizuális alkotó gyakorlatok hatása a nehezen kezelhető általános iskoláskorú gyermekekre
12.30–12.50 Dr. Pajorné Dr. Kugelbauer Ida: A füzetmunka szerepe a Waldorf-iskola első nyolc évében
12.50–13.40 EBÉDSZÜNET
13.40–14.00 Bartha Enikő – Kovács Noémi: Az együttműködő és versengő játékok pedagógiai és módszertani kérdései
14.00–14.20 Hetesi Edit: Játékos módszerek hatékonyságának kérdőíves vizsgálata a hittanárok körében
14.20–14.40 Pásztor Éva: A hatékony tudásátadás kulcsa: Érzelmi intelligenciafejlesztő játékok a tanórán

SZEKCIÓELŐADÁSOK

BAGLADI ORSOLYA PhD, angol-magyar tanár, főigazgató (Fehérlőrfa Waldorf Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és AMI)

A leíró nyelvtan tanításának kincsestára a (Waldorf) gimnázium 9. osztályában

A 9. osztályos diákokban még nincs összhangban a gondolkozás–érzés–akarat hármassága, ezért jellemző rájuk a bizonytalanság, amely a nyelvvel való tudatos munkával, a nyelvi rendszerben való elmélyüléssel szépen ellensúlyozható. Különösen ajánlott a magyar nyelvre való kontrasztív-komparatív rátekintés, a diákok által jobban vagy kevésbé ismert idegen nyelvekkel való összevetése, mivel az ezek során született felismerések az idegen nyelvi tanulmányokat is megtámogatják.

A nemesvámosi Fehérlőrfa Waldorf Gimnáziumban hagyományosan az első 9.-es epochában leíró nyelvtannal találkoznak a diákok. Ebben a három hétben, napi két órában elsősorban a hangok, a szóelemek és a lexémák szintjének áttekintésére van idő. Mindezt felfedezettő módon, a magyar és más nyelvek összehasonlításával tesszük.

Előadásomban arra hozok konkrét példákat, hogy a nyelvek kincsestárából merítkezve milyen elemekkel lehet gazdagítani a leíró nyelvtan tanítását. A strukturális összevetések, a nyelvtörténeti adalékok a diákok számára is érthetőbbé, követhetővé, szerethetővé teszik a tantárgyat; játékosá, egyúttal mélyebbé a tanulást. Célom olyan praktikákat megosztani a leendő aktív magyartanár kollégákkal, amelyekkel élménnyé válhat a leíró nyelvtan tanítása-tanulása.

BALI JÁNOS PhD, habil. egyetemi tanár, docens (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK)

Ének-zenetanítás a kommerciális popzene korában

Ének-zenetanárként az ember frontális ütközést lát az iskolai tananyag és a fiatalok zenéhez való viszonya között. Néhány kivételesen tehetséges tanár tevékenységét leszámítva az énekórák többnyire kudarcok: a tanárok és a diákok többsége is túlélésre játszik. Az egyetemi ének- és zenetanári szakok iránt apad az érdeklődés. Az oktatásfinanszírozás világszerte a legolcsóbban elérhető, gazdaságilag leggyorsabban hasznosuló képzéseket preferálja: így a zeneoktatás megtartásáért, netán fejlesztéséért szakadatlan harc folyik, ahol állandóan a gazdasági hasznosság érveit kell valahogyan prezentálniuk a művészeknek és oktatóknak. A mostani iskolások már úgy cseperedtek fel, hogy a szüleik nem énekeltek nekik, csak szólt mellettük a rádió reggeltől estig. A magas kultúra egyre több helyen szorul hátra a tömegkultúrával szemben. A válság mindenütt érezhető. Előadásom nem vállalkozik arra, hogy túlzott magabiztossággal a megoldás receptjeit kínálja — viszont igyekszik széles kontextust vázolni a súlyos kérdések köré. Sopánkodás és nosztalgia helyett a jelen megoldandó problémáit igyekszik megtalálni.

Magyarországon Kodály magyar népzenehez kötődő pedagógiai programja és a személyének tekintélyére alapozott, ma is működő intézményrendszer miatt a zenetanítás helyzete speciális. Megvizsgáljuk, miben tér el Kodály korától a mai társadalmi helyzet és kulturális háttér, hogyan változtak a gyerekek adottságai, a számukra lehetséges életstratégiák. Kodály a maga korának feszítő kérdéseire talált adekvát választ: szellemiségének méltó követése csak az lehet, ha a jelenben az övéhez hasonló szabadsággal, erővel és realitásérzékkel tudunk járható utakat kialakítani.

BALOGHNÉ DR. NAGY GIZELLA PhD, egyetemi adjunktus (Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar)

Digitális applikációk és platformok használata a jelenléti nyelvoktatásban – a távolléti oktatás hatásai a nyelvpedagógusok oktatási módszereire

Az előadás két egymásra épülő témát jár körül: egyrészt a pandémia miatti távoktatás alatt tapasztaltak (felkészültség, sikeresség, észlelt hatások) hatását a digitális elemek használatára a jelenléti nyelvoktatásban (1-6. osztály), másrészt az 1-6. osztályban tanító nyelvpedagógusok módszereinek változásait a megismert új lehetőségek fényében. Vizsgálatainkat egy kérdőív (N=706), ill. kvalitatív interjúk adatainak kiértékelésével végeztük.

A szakirodalom többféle faktort azonosít, amelyek befolyásolhatják a digitális elemek integrálását az oktatásba: a pedagógus kompetenciái (pl. TPACK, Mishra & Koehler, 2006); technikai feltételek és külső körülmények; ill. pedagógiai hiedelmek, pl. a digitális elemek hasznosságának szubjektív megítélése. A jelen kutatás kérdőíves részének kvantitatív elemzése során (Baloghné Nagy & Svraka, megj. alatt) kimutatható volt, hogy a távoktatás alatt szerzett jó tapasztalatok pozitív hatással vannak a digitális elemek jelenléti nyelvoktatásban való használatára, sokkal inkább, mint más külső tényezők.

További célunk volt annak feltérképezése, hogyan használták ki a nyelvpedagógusok a digitális alkalmazások nyújtotta lehetőségeket (Moorhouse & Yan, 2023), és mely területeket észlelték pedagógiai módszereik változását. Míg a nyelvpedagógusok nagy része a kérdőív kvantitatív részében úgy válaszolt, hogy a nyelvoktatás több területén változásokat figyelt meg a módszereiben, addig a kvalitatív interjúk eredményei nem voltak ilyen egyértelműek. Egyesek módszertanuk változásáról számolnak be, a megismert digitális elemek integrációjáról; mások viszont úgy értékelték, hogy nyelvoktatási módszereik nem változtak, a jelenléti oktatásban eddig is bevált technikákat alkalmazzák. Bár utóbbiak is használnak digitális alkalmazásokat, ezeket jól bevált jelenléti oktatási stratégiáik szolgálatába állítják.

BARTHA ENIKŐ mesteroktató (Apor Vilmos Katolikus Főiskola) – **KOVÁCS NOÉMI** szakmódszertan oktató tanár (Apor Vilmos Katolikus Főiskola)

Az együttműködő és versengő játékok pedagógiai és módszertani kérdései

„A sport megtanít becsületesen győzni, vagy emelt fővel veszíteni. A sport tehat mindenre megtanít.” Ez az ismert Hemingway idézet is rávilágít arra, hogy a sportnak sokoldalú személyiségfejlesztő hatása van, melyre nagy szükség van a mindennapos testnevelésben. A mozgás fontossága, egészségmegőrző szerepe vitathatatlan, de emellett még számos területen nyújt lehetőséget a fejlesztésre, legyen ez akár szocializáció vagy egyéni jellemformálás. A mozgásos tevékenységek során a gyermekek megtanulnak együttműködni, közös célokat elérni, meg tapasztalni a felelősségvállalást, a konfliktuskezelést. A testnevelésben jelen vannak mind a versengő, mind az együttműködő játékok, ahogy a sportban a versenysport és a szabadidősport. Milyen tulajdonságokat kíván és fejleszt az egyik vagy a másik? Hogyan gondolkodnak erről az oktatásban dolgozó pedagógusok és milyen lehetőségeik vannak erre a mindennapokban?

Célunk bemutatni a versenysport és szabadidősport előnyeit és hátrányait, az együttműködő és versengő játékoknak a mai pedagógiai munkában rejlő lehetőségeit, jelentőségét és módszertanát.

BENCÉNÉ DR. FEKETE ANIKÓ ANDREA PhD, egyetemi docens, oktatási intézetigazgató-helyettes (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus)

Online vagy offline? Hol a határ a mentorálásban?

A mentorálás célja, hogy a szakvezető a tanítójelöltet a gyakorlat során felkészítse a tanítói hivatásra. A gyakorlati képzés során a maga komplexitásában mutatjuk be a hallgatóknak az iskolai tevékenységeket, a pedagógus-szerepkört. Az oktatási, nevelési folyamat különböző szinterein

olyan pedagógiai szituációk részesei lehetnek, amelyek során közvetlenül, illetve közvetve megismerhetik a köznevelési intézmények szellemi arculatát, célrendszerük affektív, kognitív, morális önszabályozó szféráit, sokrétű hatásrendszerét (Bencéné – Szántóné, 2023).

A gyakorlatvezetés estében az elmúlt években szemléletmódváltás történt, melynek eredményeként a mentor és a mentorált között partneri viszony, bizalmi légkör alakult ki. A hallgatók nyitottabbá váltak a módszertani változatosságra, kreatív problémamegoldásra (Kozsánné, 2019). A covid járvány is új kihívás elé állította az iskolai gyakorlatok megvalósítását, mert a mentorálás folyamatában a szakvezetők és a hallgatók konzultációja kényszerből átkerült az online térbe, és sok esetben véglegesen felváltotta a személyes megbeszélést.

A 2023-24-es tanév tavaszi félévében fókuszcsoportos interjú (N=31) keretében kérdeztük meg a végzős tanító szakos hallgatókat arról, hogy mi a véleményük az online történő tanítási óra előkészítésről és a tanítást követő reflexióról. Kutatásunk célja, hogy összegyűjtsük a hallgatók a tapasztalatait, véleményét az online és az offline megbeszélésekről. Kutatási kérdéseink arra irányultak, hogy mennyire tartják hatékonynak az online konzultációt. A mentorálás melyik szakaszában alkalmazható az online megbeszélés? Mikor szükséges feltétlenül a személyes egyeztetés? A kutatás eredményei arra mutattak rá, hogy a nappali tagozatos hallgatók a személyes, a levelezősök az online konzultációt részesítik előnybe a tanítás előkészítése során. Az e-mailben történő egyeztetést, a tervezet ily módon történő véleményezését egyöntetűen elutasítják, mert véleményük szerint nagyon sok a félreértés. A tanítást követő reflexió esetében egységesen a személyes megbeszélést várják el a hallgatók szakvezetőjüktől.

A fenti eredmények arra utalnak, hogy újra kell gondolni a gyakorló tanítások esetében a mentorálás módját, annak érdekében, hogy a leendő tanítók a leghatékonyabb támogatást kapják a gyakorlólhelyeken. Szükségessé vált, hogy megtaláljuk az optimális mértéket az online és az offline mentorálás között a tanítási gyakorlatok esetében.

BERÁN ESZTER PhD, egyetemi docens, tanszékvezető (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Pszichológiai Intézet) – **BERNHARDT NOÉMI** pszichológus (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK)

A szégyen vizsgálata a vallásos neveltetés, a gyermekkori negatív életesemények és az önegyüttérzés tükrében

Háttér: Kutatásunk a vallásos neveltetés, a negatív gyermekkori életesemények és az önegyüttérzés összefüggéseit vizsgálja a szégyenérzettel. A szégyen szociálisan strukturált érzélem; a személy vélt értékének vagy fontosságának mérőeszköze. Kialakulása a gyermekkorra eredeztethető vissza. Az önegyüttérzés lehetővé teszi a szégyennel való szembesülést és egészséges feldolgozását. Az önegyüttérzés magas mértéke közel áll a keresztény vallási gondolkodáshoz, ami az empátiát, együttérzést és önegyüttérzést hangsúlyozza.

Módszer: 234 főt vizsgáltunk. A vallásossággal kapcsolatos kérdések mellett használtunk a Szégyen élmény skálát, az Önegyüttérzés skálát, és a Negatív gyermekkori életesemények kérdőívet is.

Eredmények: A szégyen és vallásos neveltetés autoriter jellege, valamint szigorúsága között gyenge összefüggés van. Az önegyüttérzés tekintetében nincs különbség a vallásos és nem vallásos neveltetésben részesültek között. Az önegyüttérzés negatívan jár együtt a szégyennel, valamint mértékétől függően a vallásos neveltetés és a szégyen kapcsolatát is moderálja. A nem, az életkor és a vallásos neveltetés kismértékben predikálják a szégyent, a legjelentősebb, protektív szerepe azonban az önegyüttérzésnek van.

Következtetések: A vallásos neveltetés egészséges módon beépülve erőforrás lehet a szégyennel való megküzdésben, a szégyenérzet csökkentésében. Az önmagunkkal való együttérzés jelentős védőfaktor a szégyennel szemben.

BOKSAY-PAP EMESE PhD, nyelvтанár (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Nemzetközi és Politikatudományi Intézet)

Edukációs környezet, virtuális tanulókörnyezetek és játékterek a gamifikált pedagógiában

A virtuális tanulókörnyezetek tervezését és kialakítását a jövőben egyre inkább segíteni fogja a felhasználói preferenciák és attitűdök megismerése és megértése. A játékelemeket tartalmazó virtuális tanulókörnyezetekben végzett kutatások jelenleg markánsan a jutalmazás és a tanulói motiváció és teljesítmény kapcsolatokra koncentrálnak. Még ritka az olyan kutatás, amely a felhasználók motivációját és cselekvési kedvét a virtuális térben kialakított tanulókörnyezettel kapcsolatban vizsgálja, annak ellenére, hogy az emberi tevékenység tér- befolyásoltsága köztudott és a népszerű videojáték sorozatok esetében, mint például a *Super Mario Bros.*, *Professor Layton*, vagy *The Legend of Zelda*, a gyártók hagyományosan már a felhasználók véleménye alapján fejlesztik tovább a játékterek arculatát. Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam a valós edukációs környezetek és a játékelemeket tartalmazó virtuális tanulókörnyezetek közötti kapcsolatot két feltáró jellegű longitudinális vizsgálat lencsén keresztül. Az első, tanulócsoporttal végzett, kutatás eredményei azt mutatják, hogy a tanulási terekben létrejövő játékterek kialakítása hatással van a bennük tevékenykedők cselekvési kedvére és feladat-preferenciájára. A második — oktatók segítségével végzett — vizsgálat eredményei rámutatnak arra, hogy a játékterek felépítésénél befektetett tervezői munka, mely alkotási és újítási lehetőséget biztosít, fontos hajtóereje lehet az oktatók szakmai elkötelezettségének.

BUDAI GÁBOR PhD, egyetemi adjunktus (Dunaújvárosi Egyetem, Tanárképző Központ)

A technikusképzés oktatásmódszertani lehetőségeinek vizsgálata a 2021-2023-ig tartó időszakban

A technikusképzés oktatásmódszertani lehetőségeit vizsgáltam a 2021-2023 közötti időszakra vonatkozóan egy dunaújvárosi középiskolában. A tanulmány célja, hogy feltárja a korszerű oktatásmódszertani lehetőségeket, különösen a digitális eszközök használata, a duális képzés, a projektalapú tanulás, valamint a kompetenciafejlesztés területeken.

A középfokú oktatásban a távoktatási és hibrid tanulási formák széles körű bevezetését a COVID-19 járvány felgyorsította, és bár a hagyományos oktatási formák a vizsgált időszakban ismét visszatértek, a digitális eszközök alkalmazása hosszú távon is megmaradt. A 2021-2023-as időszakban a technikusképzés reformjának egyik legfontosabb eleme a digitális technológiák osztálytermekbe történő integrálása volt. A vizsgált időszak másik jelentős módszertani újítása a duális képzés továbbfejlesztése volt.

A projektalapú tanulás és a problémaközpontú oktatás is fontos szerepet kapott a technikusképzés módszertani megújulásában. A kompetenciaalapú oktatás hangsúlyozása szintén lényeges eleme volt a technikusképzés módszertani fejlesztéseinek.

Az oktatáspolitikai változások és a pedagógusképzés módszertani reformjai szintén hozzájárultak a technikusképzés hatékonyságának növeléséhez. A tanárok továbbképzési lehetőségeinek növelése, különösen a digitális kompetenciák fejlesztésében, elengedhetetlen volt ahhoz, hogy a modern módszertani eszközöket hatékonyan alkalmazzák az oktatási folyamatok során.

Vizsgálatomat kérdőíves módszerrel végeztem. 40 fő technikumi, főállású oktatót kérdeztem meg a 2024. június 1-12-ig tartó időszakban.

A kutatásom végére arra a következtetésre jutottam, hogy a 2021-2023 közötti időszak oktatásmódszertani fejlesztései hozzájárultak ahhoz, hogy a technikusképzés rugalmasabban és eredményesebben válaszoljon a 21. század kihívásaira. A digitális eszközök, a duális képzés, a projektalapú tanulás és a kompetenciafejlesztés integrációja mind olyan oktatásmódszertani lehetőségeket kínáltak, amelyek segítségével a technikusképzés továbbra is képes alkalmazkodni a gyorsan változó gazdasági és technológiai környezethez.

CZIPCZERNÉ BARTÓK ERIKA, tanársegéd (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola)

A pályorientáció és a pályán maradás lehetőségei, fogalmi megközelítései a kezdő óvodapedagógusok körében

Az előadás célja bemutatni, hogy a pedagógus pálya különböző elemei és állomásai nagy mértékben meghatározzák a gyakornok óvodapedagógusok pályorientációját és pályán maradását. A doktori kutatásomban azt fogom vizsgálni, hogy az óvónők pályán maradási motivációját milyen mértékben befolyásolja az intézmény munkahelyi légköre, azon belül a vezető pedagógiai kommunikációja.

Napjainkban Magyarországon is nagy fejtörést okoz a képzett pedagógusok utánpótlása és az oktatási-nevelési intézmények humán erőforrás fejlesztése. Gyakran találkozunk pedagógushiánnyal, aggasztó a pályaelhagyók és a pályamódosítók száma.

A pályaválasztással és a pályán maradással kapcsolatos extrinzik és intrinzik motiváció fogalmi megközelítései és meghatározói tényezőinek feltárásával sok hasznos információra fókuszálhatunk a mentori tevékenység során. A pályorientáció érdekes intellektuális kihívás a pályaválasztás és a pályára lépés során. A pályán maradás feltétele többek között a reality shock csökkentése, a mentori támogatottság, a vezető megerősítő attitűdje.

A gondolkodási stratégiám a fogalmak tisztázása, információk szerzése, rendszerezése, továbbá releváns információk kutatása a kezdő óvodapedagógusok segítése érdekében.

D. TÓTH MÁRTA PhD, főiskolai tanár (Nyíregyházi Egyetem Környezet- és Természettudományi Intézet) – **CSIZMADIA ILDIKÓ**

A környezeti nevelés ismeretköreinek megjelenése az alsó tagozatos oktatásban

A gyermekek környezettudatos szemléletének formálása már óvodás korban megkezdődik, majd az általános iskolai nevelés ad lehetőséget arra, hogy a diákok megismerjék a környezeti problémákat, az ehhez kapcsolódó antropogén hatásokat. Az iskolai oktató munka segíti a környezetvédelemért felelős gondolkodás kialakítását is, az iskolai környezetben számos tevékenység lehetőséget biztosíthat erre tanórán vagy tanórán kívül. Jelen tanulmányban azt vizsgáljuk, hogy első, második, harmadik és negyedik osztályban a környezetismeret tantárgyon kívül, más tantárgyakban is oktatják-e a pedagógusok a környezetvédelmi témákat, ezek színterei hol vannak, és milyen óraszámban jelennek meg. A felmérés kérdőíves módszerrel történt Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében és Hajdú-Bihar vármegyében található 10 iskolában tanító pedagógusok körében. Eredményeink azt mutatják, hogy a megkérdezett pedagógusok által tanított tantárgyakban a környezetismeret tantárgyon kívül is megjelennek a környezetvédelmi ismeretkörök, mind a négy évfolyamon leginkább a magyar nyelv és irodalom, a technika és életvitel, és a vizuális kultúra tantárgyakban. Tantermi tanórán nagyobb óraszámban alkalmazzák a környezetvédelmi témákat az általunk megkérdezett pedagógusok, mint tantermi órán kívül. A tantermi órán kívül legnagyobb óraszámban az erdei iskolában foglalkoznak a megkérdezettek a vizsgált környezetvédelmi témákkal.

DARVAY SAROLTA PhD, habil. egyetemi docens – **NAGY MELINDA** – **TÓTH TAR ÉVA** – **SZENCZI IVETA** – **DANCSA DÁNIEL** – **BALÁZS PÁL** (Selye János Egyetem, Pedagógiai Kar, Biológia Tanszék)

A kora gyermekkori STEAM tevékenységek megvalósításának személyi feltételei

A kora gyermekkori napközbeni ellátás nevelési intézményeinek biztonságos, gondoskodó környezetet és olyan társadalmi, kulturális és fizikai teret kell biztosítaniuk, amely számos alkalmat kínál a gyermekek számára, hogy kibontakoztathassák a bennük rejlő lehetőségeket.

A kora gyermekkori nevelés minőségi keretrendszerének fő elvei támogatják olyan innovatív megközelítések megalkotását, amelyek integrálják a STEAM (Science, Technology, Engineering, Art&Craft, Mathematics, természettudomány, technológia, mérnöki tudományok, művészetek, matematika) készségek területén szerzett tudományos ismereteket és kulcskompetenciákat a kora gyermekkori nevelési és tanítási gyakorlatokkal.

A STEAM-oktatási megközelítés alkalmazása kora gyermekkorban, az ebben a korcsoportban rejlő kíváncsiságban gyökerezik, hiszen a gyermekek veleszületett tulajdonsága a vizsgálódásra, kutatásra való nyitottsága. A megvalósítás főként a speciálisan előkészített tanulási környezetben vagy többek között a játék alapú tanítási technikák alkalmazásával történhet. A STEAM-oktatással kapcsolatos szakirodalom rávilágít a gyermekekre gyakorolt hatására a kognitív, szocio-emocionális és transzverzális készségek hosszú távú fejlesztésével kapcsolatban, amelyek fontosak a tanulmányi, tudományos és szakmai sikeresség szempontjából. Ezek a bizonyítékok indokolják, hogy már kora gyermekkorban be kell építeni ezeket a gyakorlatokat a mindennapi tevékenységekbe.

Az előadás célja, hogy bemutassa a STEAM jelentőségét a kora gyermekkori nevelési gyakorlatban, különös tekintettel a személyi feltételekre.

DI BLASIO BARBARA PhD, habil. egyetemi docens (Apor Vilmos Katolikus Főiskola) - **GÁL GYÖNGYI** PhD, főiskolai docens (Apor Vilmos Katolikus Főiskola)

Innovációs törekvések az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán, avagy újraalkotni koncepciókat a taníthatóság gazdagságáról

Felsőoktatás-pedagógiai tantárgyfejlesztésünk célja a Pedagógusmesterség tantárgy evidencia-alapú tartalmi és módszertani megújítása, kidolgozott óratervek készítése, a munkaformák kipróbálása, a hallgatók tudásának és attitűdjének, szakmai autonómiájának monitorozása. A tartalmi és módszertani megújítás, aktív tanulási környezet kialakítása, amelyben a hallgató feladatorientált és tevékenységközpontú tanulás során maga építi fel a tudását, szakmai orientációját, önreflexióját mélyíti. A tanulási folyamat jelentős részét olyan tevékenységek alkotják, mint az információgyűjtés, -rendszerezés, értelmezés, problémamegoldás. Az aktív tanulásban jelentős szerepet kapnak a külső szakmai tevékenységek és az online oktatási környezet, bevonva az eTwinning kínálta multikulturális, interaktív, digitális környezetet. Feltételezzük, hogy az aktív tanulás során a tanuló ágensként fontos, mert a tanulás érdekessé, élményalapúvá válik, s ezzel szoros összefüggésben nő a tanulás belső hajtóereje, a tanuló motivációja. Pilotunk kutatási kérdései: Hogyan lehet hatékonyan felkészíteni az óvodapedagógus és kisgyermeknevelő hallgatókat a megváltozott pedagógusszerepre? A módszertanilag és tartalmilag modernizált oktatási környezet, interaktivitásra épülő oktatás fokozza-e a hallgatók érdeklődését, valamint bevonódásukat? A hallgatóknak van-e kellő tudása és ismerete a mai digitális világban felnövekedő alfa generációs gyermekek viselkedésjellemzőiről? Hogyan közelíthetők a fiatal generációk egymáshoz a köznevelés rendszerében? A tervezett fejlesztés segít alkalmazkodni a környezet gyorsan változó kihívásaihoz. Újragondolhatjuk az oktatási rendszer fő értékeit.

DOBÓNÉ DR. TARAI ÉVA PhD, kémia tanár, kutatótanár (Berzsenyi Dániel Gimnázium, Budapest)

Kémiai tévképzetek nyomában

A konstruktivista tanulásfelfogás szerint az emberi tudás konstrukció eredménye, a tanulási folyamat nem a valóság tükörszerű leképezését jelenti. Születésunktől kezdve rendelkezünk egy olyan információ észlelő és feldolgozó apparátussal, amelynek köszönhetően az adott életkornak megfelelő szinten képesek vagyunk értelmezni a szűkebb, majd egyre bővülő környezetünket. Kialakul bennünk egy egyedi, saját tapasztalataink által meghatározott természettudományos világnézet, ami segít bennünket eligazodni a hétköznapi jelenségek között. Váratlan, ismeretlen

helyzetekben, új problémák felbukkanása esetén ez a háttér az esetek jelentős részében megfelelő magyarázó erővel rendelkezik, megválaszoljuk a kérdést. Válaszunk saját gondolkodási rendszerünkben következik, nem áll vele ellentmondásban, igaznak hisszük és így elfogadjuk. Azonban ez a magyarázat sok esetben nem egyezik a tudomány által elfogadott felfogással. Ezeket a sajátos elméleteket hívják gyermektudományos elméleteknek naiv hiedelmeknek, tévképzeteknek. A tévképzetek jelenléte súlyos gátja az értelmes tanulásnak, mert birtoklója nem ismeri fel hibás voltát, hiszen a saját világképébe jól illeszkedik, és már korábban is megfelelő magyarázó erővel bírt. Ugyanakkor nehezítik a természettudományos fogalmak tudományos igényű megértését és így például a kémia eredményes tanulását.

Évek óta zajló kutatásaimban a kémiatantervvel kapcsolódó tévképzeteket vizsgálom és a felszámolásuk lehetőségét kutatom.

Egy nagymintás mérés során tíz kérdésből álló kérdőívvel gyűjtöttem adatokat néhány, hétköznapi jelenségekhez is kötődő kémiai fogalommal kapcsolatban, mint amilyen az oldódás, párolgás, sűrűség, viszkozitás, stb. A kérdések mindegyike egy zárt és egy nyíltvégű részből állt. Utóbbi esetében részletesen meg kellett magyarázni egy jelenséget, például azt, hogy mi történik az anyagokkal, amikor a cukrot a vízbe tesszük vagy a cukor vagy a benzin szagát érezzük-e jobban. Ezek a magyarázatok betekintést engedtek a gyerekek gondolkodásmódjába, egy-egy jellegzetes szóhasználat elárulta a tévképzetek jelenlétét. Összefüggéseket kerestem a tévképzetek előfordulása és néhány háttérváltozó között.

Előadásomban a benzin és a cukor szagának értelemezésére adott válaszokat és a feltárt tévképzeteket és azok lehetséges eredetét elemzem.

DRÁVICZKI SÁNDOR PhD, főiskolai tanár (Nyíregyházi Egyetem)

A Nyíregyházi Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző tanulóinak több szempontú vizsgálata 1914-1961 között

A tanulmányban a Nyíregyházi Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző személyi tényezőit szeretném a tanulók szempontjából vizsgálat alá vonni 1914 és 1961 között.

A tanulmány elején a tanítóképző kialakulását, a tanítóképzésben bekövetkezett szervezeti változásokat vizsgálom. Ezt követően a tanulók elemzését tárom az olvasó elé.

A tanulók vizsgálatánál a beiratkozott, képesítést szerettek számát mutatom be. A különböző időszakokban a minisztérium az osztályonkénti tanulók számát próbálta befolyásolni a túlképzés miatt. Az intézet ezzel kapcsolatos fellépését tárom fel. Elemzésre kerül a lemorzsolódás mértéke, nagysága. A tanulmányban próbálom feltárni a lemorzsolódás okait, tényezőit, illetve a tanárok ez ellen folytatott küzdelmét. Ezt követően a tanulók vallási megoszlását elemzem 1914 és 1948 között, amit a statisztikák 1948-ig jelölnek. A tanulmányban kitérek a tanulók szociális származására, vizsgálva a szülők foglalkozás szerinti megoszlását. 1914 és 1948 közötti időszakban megvizsgálom az iskola székhelyének szülői társadalmát, feltérképezem a befolyásos szülőcsoportok körvonalait. Ezt követően a tanulók lakóhely szerinti megoszlását, a képző beiskolázási területét mutatom be. Kitérek az anyanyelv szerinti megoszlásra, a tanulók előtanulmányára. A dolgozat végén a tanulók felvételi eljárását vizsgálom az intézetben.

ENTERSZRNÉ KOCSIS ZSÓFIA PhD, tanársegéd (Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék) – **CSÁK ZSOLT** hallgató, oktatáskutató gyakornok (Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék) – **BODNÁR DÁNIEL** hallgató, oktatáskutató gyakornok (Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék) – **PUSZTAI GABRIELLA** PhD, habil. egyetemi tanár (Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék)

Társasjáték használata a tanárképzésben. K.Ö.SZ.I-Kommunikáció és Összhang a Szülők és az Iskola között című társasjáték bemutatása

Az elmúlt évtizedben a felsőoktatásban is megjelent a hallgatói aktivitásra összpontosító gyakorlatokra való igény, hiszen számos hazai és nemzetközi kutatás kiemelte, hogy az egyetemisták számára is szükséges egy olyan aktív tanulási környezet létrehozása, amelyben a mai társadalom kihívásaira reagáló tananyagot, a tanulás tanulását és a kompetenciafejlesztést részesítik előnyben (Cooper et al., 2010, Tomlinson, 2017). A hagyományos tanuláselmélet a kognitív dimenzióra összpontosít, és nem fókuszál a tanulás érzelmi és szociális dimenzióira, amely a tanulást élményszerűvé, a tanulókat motiválttá teszi (Lim et al., 2019). A játékalapú tanulás segíti az ismeretanyag elmélyítését és pozitív hatást gyakorol a tanulói motivációra (Eltahir et al., 2021). A társasjátékok hatékonysága jobb és hosszabb távú hatást mutat számos más hagyományos oktatási módszerhez képest (Karbownik et al., 2016). A kutatások alátámasztották, hogy a társasjátékok tanórai használata olyan kompetenciákat fejleszt (Perini et al., 2018), amelyek a munkaerőpiacon is fontosak, mint a kommunikáció, a kooperáció és a kritikus gondolkodás. Ezek a kompetenciák különösen fontosak a pedagógushivatásban, ugyanis nélkülözhetetlenek a kollégákkal, a diákokkal és a szülőkkel való együttműködésben. Kutatási eredményekre alapuló oktatási társasjátékokat dolgozunk ki, amely a K.Ö.SZ.I - Kommunikáció és Összhang a Szülők és az Iskola között nevet kapta. A társasjátékokat elsősorban tanárjelölteknek és pedagógusoknak javasoljuk. Kiemelten ajánljuk a társasjátékokat az iskolai segítő szakembereknek, továbbá a jelenleg felsőoktatásban tanuló, segítő hivatásra készülő hallgatók számára is. A társasjáték célja jelen esetben a pedagógusképzésben tanuló hallgatók tudásának gyarapítása, attitűdjeinek formálása és a módszertani eszköztárak gyarapítása. A társasjáték segítségével részletesebben megismerkedhetnek a szülői bevonódás kérdéskörével és annak fontosságával, bővíthetik tudásukat a szülői bevonódás hatásairól, a hazai és nemzetközi jógyakorlatokról. A társasjáték tesztelésében jelenleg 85 fő vett részt, akik értékelték a játék menetét, a játékmecchanizmusokat és megnevezték a játék során újdonságnak számító információkat. A játékosok leginkább a társasjáték kooperatív jellegét, a karaktereket értékelték. A megkérdezettek többsége úgy vélte, hogy a kvízkérdések és akciókártyák számos hasznos ismeretet nyújtanak, és a társasjáték jó lehetőséget teremt a tudásmegosztásra.

F. OROSZ SÁRA PhD, habil. egyetemi docens (Tokaj-Hegyalja Egyetem Comenius Intézet Nyelvi, Irodalmi és Művészeti Tanszék)

Vizuális alkotó gyakorlatok hatása a nehezen kezelhető általános iskoláskorú gyermekekre

Napjainkban méltánytalanul kevés szó esik az alapfokú művészeti iskolai képzésről, holott ez a közoktatás olyan lényeges szegmensét képezi, melynek alternatívái érdemesek a kutatásra.

Magyarországon az alapfokú művészeti oktatás intézményeit az 1990-es évek elején alapítottuk meg. Eleinte csupán egyetlen ilyen iskola működött, Dunakeszin, Kungl György kerámikus művész igazgatása mellett. Másodikként Isaszegen mi hívtunk életre ilyen kezdeményezést Vályi-Nagy Tamás (ex Vízöntő) gordonművésszel. Az ő meghívására igazgatóhelyettesként segítetttem felépíteni a korábban a Gödöllői Chopin Zeneiskola kihelyezett telephelyéből, több szakos, önálló igazgatású, önkormányzati fenntartású Alapfokú Művészeti Iskolát, négy, különböző művészeti szak mentén. Ebben az úttörő munkában nagy támogatást jelentett kerámikus művész kollégáim, a Budafokon működő képzési hely igazgatója Kungl György (1955-2023) és a Magyar Képzőművészeti Egyetem gyakorló iskolájaként, már akkor is több évszázados múltra visszatekintő Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola igazgatója, Lőrincz Győző támogatása. Mindezzel együtt is meglehetősen problémás volt egy érdeklődő polgársággal nem rendelkező településen bevezetni az új oktatási szisztémát. A munkánkat mégis siker koronázta, amit az is bizonyít, hogy mára az ország legnagyobb Tankerületében, a Dunakeszi Tankerületben lévő, megannyi művészeti iskola közül, az isaszegi az egyetlen, ahová ma is négy művészeti ágban jelentkezhetnek a diákok; Táncművészeti, Zeneművészeti, Képző-és Iparművészeti, továbbá Dráma és Színjáték szakra. Valamennyi szakon, de az általam évekig egyedül művelt Képző- és Iparművészeti Szak oktatási gyakorlatából is kitűnik, hogy a művészet mennyire jótékonyan hat a „problémás” tanítványokra, idesorolva a személyiségzavaros, az SNI-s, az ADHD-s, az autista, a szelektív mutista, továbbá az „egyszerűen csak” szeretethiányos

gyerekeket. Az általunk kínált képzésben nap mint nap új lehetőségek nyílnak számukra, melyekben mindazon tehetségük kiteljesedhet, melyet a közismereti órák nem fednek. Előadásomban bőséges illusztrálás mellett mutatok be példákat arra, hogyan szinte tapinthatóvá válik a művészeti nevelésnek a személyiségfejlődésre gyakorolt közvetlen jobbító hatása.

FARKAS JÚLIA adjunktus (Pütkösdí Teológiai Főiskola Pasztorálpszichológiai Tanszék) –
SZABÓ GABRIELLA oktató (Pütkösdí Teológiai Főiskola Pasztorálpszichológiai Tanszék)
Az iskolai bullying kezelésére felkészítő kompetenciák és stratégiák. Elméleti modell és gyakorlati megközelítés

A tanulmány célja annak bemutatása, hogy az óvodai és iskolai zaklatás (bullying) hatékony megelőzése és kezelése nagymértékben függ a pedagógusok és segítő szakemberek speciális felkészültségétől.

A kutatás egy elméleti modellt mutat be, amely négy koncentrikus segítői kompetenciakört azonosít (alap-, szociális és érzelmi, speciális, rendszerszintű kompetenciák). A modell irodalomkutatáson és több évtizedes tapasztalaton alapul. Emellett a kutatás kérdőíves adatgyűjtés révén mérte fel a pedagógusok készségeit az iskolai erőszak kezelésében, hangsúlyt fektetve a segítő interprofesszionális kapcsolataira.

Az elméleti modell gyakorlati alkalmazhatóságát valós iskolai esetvignetták szemléltetik, bemutatva a pedagógusok kompetenciáinak szerepét különböző döntéshozatali folyamatokban és beavatkozási stratégiákban. Az előzetes kutatási adatok kérdőívek alapján készültek, és azt mutatják, hogy a megfelelő pedagógusképzés és a jól kidolgozott prevenciós programok elengedhetetlenek a bullying kezelésében. A kérdőívek alapján készült kutatási adatok részletes elemzése folyamatban van, az előzetes eredmények azt mutatják, hogy a szakemberek iskolai erőszakkal kapcsolatos specifikus képzése és a jól kidolgozott prevenciós programok elengedhetetlenek a bullying kezelésében.

FAZEKASNÉ DR. FENYVESI MARGIT c. egyetemi tanár (Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar, Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK)
Integrált nevelésben részesülő, különleges bánásmódú gyermekek magatartása

Az inkluzív nevelés csak az egyéni eltérések okainak és kezelésének ismerete alapján valósulhat meg. Ez az új kihívás az oktatásban egy szemléletváltozást igényel, hiszen a többségi pedagógusok által oktatott, viszonylag homogén gyermekközösség átalakult, széles skáláját adva az eltérő fejlődés szintjeinek. A többségi pedagógusok az átlagos fejlődés viselkedésbeli ismérveit ismerik, erre vannak felkészítve. Az integráció bevezetése óta számos továbbképzés szól főleg a kognitív fejlődés sajátosságairól és az erre épülő differenciálási technikákról. De már nem elég a differenciálási technikák ismerete, mert az eltérő fejlődésű gyermekek viselkedésükben, megnyilvánulásaikban is különbözőek lehetnek. Az idegrendszer működési zavarait kognitív, szociális és emocionális tünetek reprezentálhatják. Nem mondható megnyugtatónak a különleges bánásmódú tanulók érzelmi és viselkedésbeli reakcióinak értő kezelése. Viszont a normaszegés, a beilleszkedési nehézség vagy képtelenség mögött álló működési zavarokat megismerve kialakítható egy személyre szabott beavatkozási mód. Akár internalizáló, akár externalizáló tünetekben jelenik meg a sajátos fejlődés miatti másság, a fejlődésprofil ismerete alapján megoldásokat lehet tervezni. Az ilyen gyermekek hibáztatása, vagy stigmatizálása helyett személyre szabott kezelési technikákat lehet kialakítani.

FODOR GÁBOR tanár, mentálhigiénés szakember, bibliodráma és pszichodráma vezető, óraadó oktató (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Budapest)
A pedagógusok lelki egészségvédelme: módszerek és tapasztalatok

Régi közhely, de igaz, hogy a pedagógus a személyiségével dolgozik. Ennek következtében személyisége kockázatoknak van kitéve, a kiégés veszélye fokozottan jelenik meg munkája során. Számos kutatási adat bizonyítja a pedagógusok kiégésének meglétét, ugyanakkor kevés az olyan módszer, vagy program, amely kifejezetten a pedagógusok lelki egészségvédelmét helyezné a fókuszba.

Az elmúlt években jelentősen megnövekedtek a pedagógusok lelki terhei. Olyan változások zajlottak le, amelyekre nem lehetett felkészülni. Elég csak a COVID-ra, az online oktatásra, annak következményeire, vagy az iskolai agresszió és az internetes agresszió szintjének megemelkedésére gondolni. Emellett kimutathatóan megemelkedett az általános iskolákban az SNI-s, BTMN-es, vagy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók létszáma. A COVID következtében 18-25%-kal növekedett a szorongásos, és depressziós tünetek a tanulók körében.

A pedagógus munkájának — egyházi közegben mindenképpen, de máshol is — lelki, transzcendens aspektusai vannak. Szükséges tehát áttekinteni, milyen segítséget kaphat a lelki élet kontextusában egy pedagógus.

Az előadás olyan — már működő — programokat mutat be, melyek igazoltan támogatják a pedagógusok lelki egészségvédelmét. MAP, (Mentálhigiénés Alapismeretek Pedagógusoknak, egy 22 éve tartó képzés), VKF (Van Kihez Fordulnod program online és helyszíni segítségnyújtás), és a KRÉTA programon belül elérhető új tananyag és program.

Az előadó negyven éve dolgozik gyakorló pedagógusként, vezetőként, oktatási szakemberként, és a bemutatásra kerülő programok létrehozója. Az előadás során konkrét felmérések, konkrét eredmények mutatják be a programok szükségességét és hatékonyságát.

FODOR RICHÁRD egyetemi tanársegéd (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Budapest), MCC Tanuláskutató Intézet, kutatásvezető

A múlt felszaggatott szövetének értelmezése: Magyar középiskolás diákok történelmi gondolkodásának nagymintás mérése.

Az érett történelmi gondolkodás elérése attól függ, hogy *"képesek vagyunk-e tájékozódni a történelem talajának egyenetlen tájain, bejárni a felszaggatott szövetét, amely a jártasság és a múlttól számított távolság pólusai között fekszik."* (Wineburg, 2001, 21).

Az előadás az MCC Tanuláskutató Intézet egyik folyamatban lévő kutatási projektjének első eredményeit mutatja be. A kutatás során a történelmi gondolkodás hat klasszikus komponense közül (Seixas & Morton, 2012) a tanulói történelmi empátia (historical empathy/ historical perspective taking) mérésére tettünk kísérletet egy összetett kérdőív segítségével. A mérőeszköz alapját egy adaptált kérdőív, a HPT kérdéssor (Hartmann & Hasselhorn, 2008; Huijgen et al., 2017) adta. Emellett egy tanulói episztemológiai kérdőívet (Stoel et al., 2017; Majkić, 2022) és egy érvelési feladatot (Kojanitz, 2021) kaptak a diákok.

A kutatás módszertani apparátusa az osztályteremben kitöltött online kérdőív mellett egyéni és csoportos hangos gondolkodtatással (thinking-aloud method) egészült ki, amely során a problémamegoldással párhuzamos és utólagos kérdéseket is feltettünk a diákoknak rögzített interjúk keretei között.

A kutatás fontos produktuma a magyar diákok számára ismertebb történelmi kontextushoz adaptált szituációs feladat fejlesztése, amelyet a mérés során is alkalmaztunk. A mérési eredmények mellett az eredeti német szituáció alapján készített saját feladat adaptációs folyamata tanulságokat jelent a köznevelésben alkalmazható további tananyagfejlesztéshez.

A pilot vizsgálatot követő felmérésben 1246 diák vett részt. Az előzetes eredmények szignifikáns kapcsolatot mutatnak az árnyalt episztemológiai nézetek és a fejlett történelmi empátia között. Az adatok alapján az iskolai történelemtanítás során a történelmi empátia fejlesztéséhez kiemelt figyelmet szükséges szentelni az episztemológiai nézetek fejlesztésének is. Szintén fontos eredmények, hogy nem tapasztalható jelentős összefüggés a különböző nemek, eltérő életkor és évfolyam vagy a téma tanulásától eltelt idő és a történelmi empátia értékében. A diákok számára

izgalmasnak bizonyuló szituatív feladatok alapján a kutatócsoport a gyakorlatban is hasznosítható tananyagfejlesztéssel folytatja munkáját.

FOGRASSY NIKOLETT gyógypedagógus (Pécsi Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola)
Az anyanyelvi fejlesztés és a szókincsbővítés lehetőségei; a mind map készítés elsajátítása óvodáskorban

A beszédindulás kezdete a kora gyermekkori fejlődés egyik kritikus állomása. Az óvodába érkező kisgyermek nyelvi készsége, expresszív kifejezőmódjuk minősége a szociális készségeik fontos megalapozója. A gyermekek jelentős része nyelvi hátránnyal kerül intézményes nevelésbe, ők tartalmilag és nyelvtanilag is egyszerűbb, gyér szóhasználattal tarkított mondatokat alkalmaznak kommunikációjuk során. A késői beszédindulásnak számos maradványtünetét ismerjük: olvasási, szövegértési nehézségek, beszédhanghibák és grammatikai diszfunkciók is előfordulhatnak. Egyértelmű tehát, hogy nem csak az óvodai, hanem az iskolai sikerességet is nagyban meghatározza az elsajátított anyanyelv.

A korai életszakaszban a beszédfejlődés egyik legfontosabb mérhető tényezője a szókincs bővülésének üteme, folytonossága. A rendszeres mesélés és mesefeldolgozás – mint hatékony szókincsbővítési eszköz – mellett a mind map, azaz a gondolattérkép készítésének óvodai alkalmazását mutatom be, hatását a szókincsben való fejlődés területén vizsgálom. Empirikus kutatás során figyelem meg, mely részképességeket fejleszti a gondolattérkép készítés és ez milyen kapcsolatban áll az anyanyelvfejlődéssel, illetve hogyan kapcsolható össze a gondolattérkép készítés a meseolvasással.

Változatos és interaktív pedagógiai módszerekkel megalapozhatjuk a gyermekek iskolai alkalmasságát és tanulásban nyújtott sikereiket. A gondolattérkép készítése óvodai körülmények között, az írástudás nélkül is lehetséges és már ezekben az években is sokoldalúan befolyásolja a gyermekek kognitív képességeit, köztük a szókincsbeli teljesítményt.

A gondolattérkép készítés intézményes alkalmazása és annak szókincsbővítésben rejlő szerepe a nyelvi hátránnyal induló gyermekek integrációjában segítségül szolgálhat, ezáltal esélyegyenlőségteremtő tanulási eszközként tarthatjuk számon.

FORGÁCS HAJNALKA könyvtáros (Országgyűlési Könyvtár)
Földrajz-oktatásmódszertani kötetek az Országgyűlési Könyvtár Ghyczy Ignác-gyűjteményében

Ghyczy Ignác komáromi könyvgyűjtő, két alkalommal megválasztott országgyűlési képviselő 18-19. századi nemesi családi magánkönyvtára tematikailag és nyelviileg egyaránt széleskörű és összetett. Ezen a konferencián három szerző földrajzi oktatásmódszertani művét szeretném bemutatni a Ghyczy-gyűjteményből. Johann Christoph Friedrich GutsMuths (1759-1839) német pedagógus „Versuch einer Methodik des geographischen Unterrichts, enthaltend eine kritisch geordnete Aufstellung des geographischen Materials, der bildlichen Hülfsmittel und einer Reihe von Übungen der geistigen Kraft des Lehrlings” (Weimar : im Verlage des geographischen Instituts [Geographische Institut], 1835) című kötete új módszertani javaslatokat kínál a földrajzoktatás terén. Johann Gottfried Lüdde (1799-1873) német földrajztanár és földrajztudós „Die Methodik der Erdkunde oder Anleitung die Fortschritte der Wissenschaft der Erdkunde in den Schul- und akademischen Unterricht leichter und wirklich einzuführen: nebst Bemerkungen über die Wissenschaft der Erdkunde und Kritiken über deren neueste didactische Literatur” (Magdeburg: Verlag von Emil Baensch, 1842) című könyve a földrajzoktatás módszerének javításához kíván hozzájárulni. Adam Christian Gaspari (1752-1830) német földrajztudós pedagógiai írásaiban a földrajzoktatás felélénkítését sürgette. A szerzőtől három kötetet őriz az Országgyűlési Könyvtár: „Lehrbuch der Erdbeschreibung zur Erläuterung des neuen methodischen Schul-Atlases” - Sechste verbesserte Auflage (Weimar: Im Verlage des Landes-Industrie-Comptoirs [Landes-

Industrie-Comptoir], 1803), „A. C. Gaspari Neuer methodischer Schul-Atlas: zweyter Cursus” entworfen von F. L. Güssefeld. - vierte berichtigte Ausgabe (Weimar: Im Verlage des Industrie Comptoirs, 1803), valamint „Lehrbuch der Erdbeschreibung zur Erläuterung des neuen methodischen Schulatlases. - 5., verb. u. verm. Aufl. (Weimar: im Verlage des Geographischen Instituts [Geographisches Institut], 1804). Előadásomban ezeket a köteteket és a bennük foglalt földrajzoktatás-módszertani gondolatokat kívánom a hallgatóság elé tárni.

FÜLÖP ZSOLT PhD, egyetemi adjunktus (Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar, Nagykőrös)

Nyelvi-logikai képességek vizsgálata a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók esetében

A kijelentések igazságtartalmának vizsgálata a formális logika szabályainak alkalmazásával sok esetben eltéréseket mutat a köznyelvi értelmezéstől. Ez különösebb nehézségeket inkább a tanulás és oktatás terén jelent, ahol a bonyolultabb szövegezésű definíciókat a tanulók hiányosan vagy pontatlanul értelmezik. A köznyelvi kommunikációban sokat segít a rákérdezés, amely hiányzó adatokat pótolhat, vagy félreértelmezhető információkat tesz pontosá. Viszont az iskolai tananyag hatékonyabb értelmezéséhez szükség van a formális gondolkodás hatékony fejlesztésére. Ezért nagyon időszerű a formális logikai gondolkodás vizsgálata a pedagógusképzésben résztvevő hallgatók esetében is. Az előadás fő célkitűzése többéves, egyetemi hallgatók körében végzett, kutatási tevékenységünk összefoglalása. Empirikus eredményekből kiindulva foglalkoztunk meg következtetéseinket arra vonatkozóan, hogy a hallgatók milyen mértékben alkalmazzák a matematikai logika eszköztárát háromváltozós kijelentések értelmezése esetében. Eddigi kutatásaink olyan logikai műveletekre terjedtek ki, mint a konjunkció, a diszjunkció, az implikáció és az ekvivalencia. Jelen előadás esetében a Peirce-művelettel (közismertebb nevén sem...sem művelet) kapcsolatos kutatási eredményeink kapnak nagyobb hangsúlyt, összehasonlításban az említett műveletekkel. Konkrétan az implikáció-csoportba helyezett Peirce-művelet értelmezésének nehézségeit vizsgáltuk, valamint megpróbáltuk beazonosítani, hogy a hallgatók ezt a műveleti struktúrát milyen más háromváltozós logikai összetételekkel tévesztik. Továbbá vizsgálat tárgyává tettük a különböző háromváltozós kijelentések értelmezésének empirikus távolságát. Ezzel elsősorban azt próbáltuk felmérni, hogy a formális logika szempontjából teljesen különböző szerkezetű kijelentések mennyire különböznek el a hallgatói értelmezések során. Ez legfőképpen a kommutatív műveleti struktúrák esetében kiemelkedő jelentőségű, mivel közvetlen kapcsolatban áll a mellékmondatok sorrendjének felcserélésével a köznyelvi kijelentések esetében. Megfigyeléseink szerint a konjunkció-csoportba tartozó összetételek esetében a hallgatók eredményei megfelelőek, viszont az implikációval kapcsolatos műveleti struktúrák esetében még komoly fejlődésre van szükség. Reményeink szerint eddigi megfigyeléseink hasznos támpontot jelentenek a matematikai logikával kapcsolatos egyetemi tananyagok elkészítésében, illetve az oktatási tevékenységek tervezésében.

GAGYINÉ PÁLDI HAJNALKA óvodapedagógus, igazgatóhelyettes (Prímási Katolikus Nyelvoktató Német Nemzetiségi Általános Iskola és Óvoda)

Bajóti Napközi Otthonos Óvodától a Prímási Óvodáig

Előadásom témája az, hogy az óvodák központi szabályozóinak változásai milyen hatást gyakorolnak az utóbbi években zajló pedagógiai munkára. Témaválasztásom által egy kis község, Bajót óvodájának nevelési folyamatainak keresztül követem végig ezt a változást és ennek az óvodai nevelőmunkára gyakorolt hatását. Céлом, hogy szemléltessem szakmai gyakorlati éveim alatt szerzett tapasztalatom alapján az Óvodai nevelési program többszöri módosításán keresztül hogyan változott a 3-7 éves óvodás korú gyermekek nevelésének struktúrája, milyen módszereket, eszközöket alkalmaztunk, és ehhez milyen szemléletváltásra volt szükség. A szemléletváltást befolyásolta a fenntartóváltás is, mely alapján fontos szerepet kapott, a keresztény értékrend, mivel

2018-tól egyházi fenntartásba került óvodánk — Prímási Óvoda néven. Kiemelten fontos szerepet kaptak az alábbi fogalmak is, mint szegregáció, integráció, differenciálás hátrányos helyzet, sajátos nevelési igény, beilleszkedési - tanulási - magatartás zavar és az ezekből adódó feladataink. Fontossá vált, hogy elgondolkodjunk azon, – mit? - mikor? – hogyan? tegyük, hogy a mai kor kihívásainak megfelelően tudjuk intézményt tudjunk működtetni. Az innovatív szemlélet volt a pedagógiai munka legfőbb mozgatórugója. Olyan innovációra kész nevelőtestületre volt szükség, amely képes befogadni/elfogadni a változás szükségességét és aktívan részt tud venni a "megújulásban". Előadásomban kitérek azokra a módszerekre és eszközökre, melyeket alkalmaztunk, mint Comenius 2000 I. intézményi modell bevezetése, pedagógia program többszöri módosítása, inkluzív környezet kialakítása. Hiszem azt, hogy a változás szükséges és fontos szerepet játszik napjaink pedagógiai szemléletváltásában is. Huszonöt éves szakmai munkám tapasztalatait felhasználva azt gondolom, napjainkban is nagy kihívások előtt áll a pedagógia, továbbra is alkalmazkodni és megfelelni kell ezeknek a kihívásoknak.

GILÁNYI MAGDOLNA PhD, egyetemi adjunktus (Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar)

Az emlékezet helyei a szemináriumi gyakorlatban

A lieu de mémoire alapvető fogalma (már-már oszlopa) az emlékezetkutatásnak, a szociológusok és történészek által jól ismert és alkalmazott terminus technicus. Előadásomban a szó mögött megbújó tárgyi valóságot emeltem szemináriumi keretek közé az ELTE Tanító- és Óvóképző Karán tartott három kurzusomon.

Ember és tér viszonyát a Pierre Nora-i kifejezés anyagi megvalósulásában helyeztem a középpontba, reprezentatív helyszínül a Margitszigetet jelölve ki. A fővárosi kiránduló- és pihenőhely történeti vonatkozásai közül négyet jelöltem meg: a Centenárium emlékmű, a Hajós Alfréd Sportuszoda, a Covid-kavicsok és a domonkos kápolna szolgáltak állomásul.

A három képzési területen különféle hallgatói attitűdök mellett a későbbi adaptációs lehetőségek is árnyalták a szemináriumi megközelítést. A megvalósulás – a lehetőségekhez igazodva – a tematikus sétát az online térben is elhelyezte.

Előadásomban elsőként a pedagógusképzés területén belül a (leendő) óvodapedagógusokra koncentráltam, majd a tanítóképzés hallgatóit, végül az MA-s hallgatókat vontam be a közös gondolkodásba.

HAUSERNÉ CSONKA ÉVA doktorandusz (Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola)

A középiskolai diákok továbbtanulására ható tényezők a másodelemzések tükrében

Jelen kutatásban a középiskolás tanulók továbbtanulására ható tényezőket vizsgáltuk a 2020-as Országos Kompetenciamérés eredményei és a 2018-as Felvi adatbázis másodelemzése alapján. A tanulók személyiségének optimális fejlesztése, az érdeklődés felkeltése, a motiváció, a világszemlélet formálása az oktatás elsődleges célja. Felértékelődtek a tudás állandó megújulásának készségei és képességei, s ki kell alakítani a tanuló társadalom értékeit, melynek célja a tudás képességének a fejlesztése.

Magyarország Európában az elsők között hozott létre olyan rendszert (Országos Kompetencia Mérés (OKM)), amely lehetővé teszi, hogy a közoktatásban működő iskolák évente egy alkalommal visszajelzést kapjanak arról, hogy milyen a teljesítményük, és így összehasonlíthassák magukat másokkal. Kompetenciamérés: mire való, és mire nem?

Az OKM vizsgálata mellett, egyben annak kiegészítéseként fontos a FELVI adatbázis elemzése, ugyanis az egyetemi felvételi rendszer kizárólag a középiskolai teljesítményre épül, s a középiskolai teljesítmények segítségével viszonylag jól meghatározhatóak a továbbtanulási irányok.

Az említett két adatbázis másodelemzésének a vizsgálatával olyan kérdésekre keressük többek között a választ, mint pl. milyen összefüggés van a felsőfokú továbbtanulás, a középiskolai tanulmányi eredmény és a továbbtanulási irányok között, illetve az eredményességen túl, milyen összefüggés fedezhető fel a tanulók családjának a szocio-ökonómiai háttérére és a továbbtanulási irányok között. A kapott eredmények igazolták, hogy egyértelműen magasabb a tanulmányi eredménye azoknak, akik magasabb fokozatot szeretnének elérni. A kompetenciamérés adataiból pedig látszik, hogy a szülők iskolai végzettsége hogyan befolyásolja a gyermeke jövőbeli terveit.

A kutatásunkban vizsgált négy intézmény diákságának körében a gazdaságtudományi, jogi, műszaki és a pedagógusképzés a legnépszerűbb szakok közé tartoznak. A szakválasztás alátámasztja az extrakurrikuláris tevékenységek pozitív hatását, melyet a vizsgálatunk is igazol.

HETESI EDIT egyetemi oktató (Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola)

Játékos módszerek hatékonyságának kérdőíves vizsgálata magyar hittanárok körében

A játékos oktatási módszerek egyre nagyobb figyelmet kapnak a vallásos nevelésben, különösen a hit- és erkölcsoktatásban. Előadásomban egy 250 magyar hittanár körében végzett kérdőíves felmérés első részeredményeit mutatom be. A kvantitatív kutatás egyik célja az volt, hogy feltárjuk a játékos módszerek hatékonyságát és elfogadottságát a különböző korcsoportokban. A mintavétel kor és területi eloszlás szempontjából reprezentatív volt. Ez előre mutat az elméleti kutatás gyakorlati alkalmazhatóságára, eredményességére. Külön hangsúlyt fektetek arra, hogy miért tartjuk reprezentatívnak a mintát, és milyen módszertani szempontok vezettek a kérdőív felépítéséhez. A kutatás kimutatta, hogy a megkérdezettek kortól függetlenül értékesnek tartják a játékos módszereket, ami megerősíti ezen módszerek széleskörű alkalmazhatóságát a vallásos nevelésben. Az előadás során bemutatom a kutatás elsődleges eredményeit és ezek pedagógiai jelentőségét.

HORVÁTH KATALIN PhD, biológia szakvezető, kutatótanár (ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, Szombathely)

A biológia érettségi vizsgakövetelmények, víztani értékek megismerésére, védelmére vonatkozó ismereteinek tanítási lehetőségei in situ körülmények között

Földünk globális problémái antropogén eredetűek. Mindegyikük arra figyelmeztet, hogy környezettudatos társadalomra, kemény fenntarthatóságra van szükség. A globális kihívások alapvetően két csoportra oszthatók, környezeti és társadalmi problémákra. Mérséklésük, megoldásuk céljából a közoktatás kiemelt feladata, hogy a tanulók felnőtté válásának folyamatában kialakuljon a környezet állapotára iránt érzett személyes felelősség. Környezettudatos szemléletmód és magatartás elengedhetetlen feltétele a fenntartható társadalomnak. A gimnáziumi korosztály természettudományos szemléletváltásának megvalósítása nagy kihívást jelent a szaktanárok számára. Így az in situ körülmények között történő, tevékenységorientált módszereket alkalmazó ismeretelsajátítás hatékonysága szakmai berkekben evidens. A klímaváltozás drasztikus változást jelent a Föld vízkészleteire. A fokozódó párolgás miatt kevesebb víz áll majd rendelkezésre. Ez nemcsak a túlnépesedett társadalmak igényének kielégítését veszélyezteti, hanem a különböző ökoszisztémákat is. A vizes élőhelyek fennmaradása kiemelt feladata a természetvédelemnek, hiszen hazánkban a lápok ex-lege védettség alatt állnak. A biológia tantárgy érettségi vizsgakövetelményeiben kiemelt jelentőségű ezeknek az élőhelyeknek a megismerése.

HORVÁTH MARIANN egyetemi tanársegéd (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Vitéz János Tanárképző Központ, Esztergom)

Iskolai konfliktusok preventív megközelítése

A gyerekek és a pedagógusok idejük jelentős részét az iskolában töltik el. Vagyis nagyon lényeges az, hogyan érzik magukat az órákon és a tanórán kívüli foglalkozásokon. A jó közérzetért egyebek mellett a jó kapcsolatok és a megfelelő kommunikáció a felelős. Hogyan válhat eredményessé a

tanári kommunikáció? Milyen eszközök állnak a pedagógus rendelkezésére a mindennapokban? Milyen módszerek alkalmazása mérsékelheti az iskolai konfliktusokat?

Az előadás a fenti kérdések megválaszolására törekszik többszemponútú megközelítésből. Egyrészt fontos kiemelni, hogy az oktatási intézményekben jelenleg több generáció dolgozik együtt, másrészt a pedagógusok eltérő vezetési stílust alkalmaznak, ezáltal a résztvevők eltérő módon értelmezhetik az egyes kommunikációs helyzeteket.

Az iskolával, a pedagógusokkal szemben ma már sokkal nagyobb elvárásokat támasztanak a szülők, a közösség és a jogalkotó is. Az oktató-nevelő feladatok folyamatosan bővülnek, igyekeznek kiszolgálni a társadalom és a munkaerőpiac elvárásait. A rohanó világ, a felgyorsult életmód egyik súlyos következménye, hogy a családi viszonyok megváltoztak, az anyagi és érzelmi biztonság nem mindenki számára érhető el.

Környezetünk változásai is hatással vannak ránk és a fejlődésben, kialakulóban lévő személyiségünkre rányomják bélyegüket. A mai világban az a sikeres, aki tudatosan viselkedik, saját érdekeit, céljait tartja szem előtt. Az erősen individuumpözpontú magatartást a szülők, a reklámok és a média is támogatja, az iskolában viszont ez nem mindig járható út, mert egy osztályban legalább húsz, de akár annál több tanuló is jár. A tanórán az egyes feladatok megoldásához nélkülözhetetlen a csoportos munkamegosztás és együttműködés.

A pedagógiai célok közé tartozik többek között a szociális kompetenciák és kooperációs készségek fejlesztése. Ezek megvalósítása a tanórán vagy tanórán kívüli tevékenységek keretében többféle módszer felhasználásával történhet. Az előadás az angolszász és a német szakirodalomban megjelent együttműködési készségfejlesztő tréningekre (Second step, Klarigo, Lubo) tér ki. Továbbá a konfliktuskezelési módszerek közül kiemeli a resztoratív technikát és az erőszakmentes kommunikációt.

HOSSZU TIMEA PhD, egyetemi docens, intézetvezető (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Vitéz János Tanárképző Központ, Budapest)

Képeskönyvvel az inklúzióért

Az inkluzív oktatással szemben támasztott legfontosabb követelmény, hogy olyan tanulási környezetet teremtsen, ahol az egyéni különbség érték, ahol minden gyermeket becsülnék. A fogyatékoság jelenlétének óvodai, iskolai kezelése elsősorban a pedagógusok (óvodapedagógusok, tanítók) hajlandóságát, tudatosságát igényli, és egyúttal attitűdjüket közvetíti a többségi gyermekek, tanulók felé. A gyermekek fogyatékosághoz kapcsolódó attitűdje egészen korán, 3-4 éves korra kialakul (Longoria és Marini, 2006 idézi Hosszu, 2022), így az óvodás és a kisiskolás kor szenzitív időszaka az attitűdformálásának.

Az atipikus és tipikus fejlődésű gyermekek közti spontán interakciók, a pozitív hozzáállás, a tipikus fejlődésű gyermekek fogyatékos személyek iránti attitűdje, közvetlen és közvetett tapasztalatok során formálódik.

A szemléletformáló eszközök sorában a képeskönyvek elsődleges forrásnak tekinthetők, hiszen a mindennapi életeseményeket tükrözik, bővítik a gyermekek ismereteit, új narratív tapasztalatokat kínálnak számukra a fogyatékoságról, segítik releváns és méltányos szókincsük kialakulását, fejlődését.

Egyre több gyermekirodalomban jelenik meg a társadalom sokszínűsége, a különbözőség elfogadására ösztönző szemléletformálás (Hosszu, 2022). E művek nagy része jól használható az inkluzív oktatás során, azonban napvilágot látnak olyan kiadványok is, melyek inkább ártanak az elfogadás ügyének.

Az előadás a képeskönyvek inkluzív csoportokban, osztályokban történő alkalmazásának és helyes kiválasztásának szempontjait veszi számba. Csokorba szedi az inkluzív gyermekirodalomban megjelenő, a helyes attitűd kialakítása során elvárható pozitív üzeneteket, melyek mentén a pedagógusok rátalálhatnak a pedagógiai céljaik megvalósítását (a szemléletformálás, az elfogadás) leginkább szolgáló képeskönyvekre.

JAKAB NATÁLIA igazgatóhelyettes, doktorandusz (Gandhi Gimnázium, Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola)

A tanulói sokszínűség kezelése a digitális oktatási környezetben

A digitális technológiák robbanásszerű fejlődése és az információk áramlásának gyorsasága már korábbi vizsgálatok során is komoly kihívások elé állította az oktatási rendszert, különösen azon intézményekben, ahol a tanulók nagy része hátrányos helyzetű. Az előző kutatás eredményeire építve jelen tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a digitális átalakulás további előrelépései miként hatnak egy középfokú oktatási intézményre, ahol a tanulók több mint fele hátrányos helyzetből érkezik. A kutatás középpontjában az újabb módszerek és eszközök állnak, amelyek a tanulók támogatásában és esélyeik javításában alkalmazhatók. Az előző kutatáshoz hasonlóan, most is kérdőíves vizsgálat és szakmai megbeszéléseken keresztül gyűjtött tapasztalatok elemzése történt, melyek tovább mélyítik az innovatív pedagógiai megoldások és digitális eszközök szerepének megértését a hátrányos helyzetű tanulók fejlődésében.

E kutatás új megvilágításba helyezte azokat a kihívásokat, amelyekkel az intézmények a digitális tér folyamatos bővülése során szembesülnek. A tanulmány rávilágít arra, hogy további elemzések és tapasztalatok szükségesek annak meghatározásához, hogy a pedagógusok milyen szerepet játszanak a jövőbeni stratégiák kialakításában és a digitális eszközök alkalmazásában az új kihívások tükrében.

JAKAB PÉTER PhD, egyetemi tanársegéd (Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK, Budapest), vezetőtanár (Eötvös Loránd Tudományegyetem Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium, Budapest)

„Valóknak tartott fontos események” – Vaszary Kolos (1832–1915) történelem tankönyvei

Vaszary Kolos esztergomi érsek, bíboros neve az egyháztörténeti munkákban általában az első Wekerle Sándor–kormány egyházpolitikai intézkedéseinek ellenzőjeként jelenik meg. Kevésbé közzismert, hogy a magyar egyház fejevé válása (1891) előtt számos helyen (Komárom, Pápa, Esztergom, Győr, Pannonhalma) történelmet, földrajzot a bencések között elsőként oklevél birtokában tanító szerzetes több tankönyvet is írt, érdeklődésének egyik fókuszpontja a magyar középkor volt. Tanította Concha Győzött, de Baross Gábort és az érseki székben közvetlen utódát, Csernoch Jánost is. Vaszary neve a korszak pedagógiájával, illetve a történelem tantárgy történetével foglalkozó művek döntő többségéből hiányzik. Az előadás a tankönyvszerző Vaszary jelentősége mellett foglal állást, elsődleges forrásként műveit megvizsgálva. A későbbi bíborosnak ugyanis szerepe volt az önkényuralom időszakában Horváth Mihály műveinek népszerűsítésében, fiatal pedagógusként már történelmi füzetsorozatot (Ifjúsági Plutarch) indított, s önképzőköröket szervezett. Vaszary a korszakban korántsem magától értetődő módon felismerte Luxemburgi Zsigmond uralmának jelentőségét, de figyelme, érdeklődése kiterjedt a hadtörténetre és a 19. századi reformországgyűlésekre is. Két fő alkotásának az 1863-ban megjelentetett Világtörténelem, s az 1865-ben kiadott Magyarország története tekinthető. Térképekkel ellátott, az egyes területek, birodalmak „földrajzi átnézetével” kezdődő fejezetei alapos forrásismerettel és didaktikai tudatossággal jellemezhetők, amelyek hazai történelemtanításunk meghatározó elemei mind a mai napig.

JÁKYNÉ CSONTA RÉKA PhD, főiskolai adjunktus (Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola)

A kreatív írás a hitre nevelésben

A katekézis/hitre nevelés egyik legfontosabb célja, hogy a résztvevők (legyenek gyerekek vagy felnőttek) egyre mélyebben megismerjék a Szentírás szövegeit. Olyannyira, hogy a közölt tanítás majd az életük viszonyítási pontját képezze. Ez a szövegkorpusz viszont ősrégi, nyelvezete a

korszerű fordítások ellenére is súlyos, történeti háttérinformációk hiányában idegenszerűek. Nagy kihívás elé állítja ez a helyzet a katekétákat, akik ezért folyton keresik azokat a fogódzókat, módszereket, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a szentírási szövegek ne csak értelmi síkon érik el a gyerekeket, hanem teremtsék meg az érzelmi bevonódás lehetőségét is.

Ilyenként kínálkozik az anyanyelv- és idegennyelvoktatásból jól ismert kreatív írás módszere, amelynek a hazai (római katolikus) hitoktatásban/katekézisben még kevés nyomát találjuk. A tanulmány a kreatív írás teológiai-szaktudományi háttere felől közelítve szeretné felhívni a figyelmet a módszerre, és a gyakorlatból hozott példák segítségével igazolni annak hatékonyságát.

JUHÁSZ MÁRTA PhD, egyetemi docens (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Esztergom)

Mit tehet az iskolai oktatás a magyarországi német nyelvjárások megőrzése érdekében?

Közismert tény, hogy a hazai nemzetiségek asszimilációja előrehaladott, a nyelvvesztés folyamata során a nemzetiségi anyanyelv használata először a családi-baráti közösségekbe szorult vissza, majd a 2. világháborút követő tragikus események hatására a nyelvi átörökítés megszakadt. Ma a német nemzetiségű családok gyermekei magyar nyelven szocializálódnak, a kommunikáció tekintetében a magyar nyelv az elsődleges, így a köznevelési és közoktatási intézményekre - óvodára, iskolára - hárul a német nyelv elsajátításának feladata, ami elsősorban a német sztenderdnyelvet jelenti. A nemzetiségi tantervek azonban arra is hangsúlyt fektetnek, hogy a gyermekek ne csak a német köznyelvet, hanem nemzetiségi anyanyelvüket is megismerjék, mivel ez az identitás kialakításában és megerősítésében is fontos szerepet játszik.

Az előadás ismerteti a nyelvjárás oktatásának tantervi szabályozását, a tanítás során felmerülő nehézségeket, írásbeliségének problematikáját, a nyelvváltozat ismeretének előnyeit.

A nyelvjárás irodalom használata a németórákon mind az iskolai gyakorlatban, mind oktatásának módszertanában alulreprezentált, pedig elérhetőek olyan eszközök, amelyek hatékonyan segíthetik a nyelvjárással való tanórai foglalkozást. Az előadás bemutatja azokat az oktatási segédanyagokat és módszereket, amelyek segítségével a pedagógusok a tanórán megismertethetik a gyermekekkel őseik anyanyelvét, fejleszthetik nyelvjárás kompetenciájukat.

KÁNTOR PÉTER magyar nyelv és irodalom tanár (Kaposvári Táncsics Mihály Gimnázium)
„Hol a kristály már füstölög” - A befogadóközpontú irodalomtanítás és a biblioterápia elméleti és módszertani kapcsolódásának vizsgálata

Az előadás a befogadóközpontú irodalomtanítás és a biblioterápia kapcsolatának vizsgálatára vonatkozó kutatásból kiindulva, szól arról, milyen szemléletmódbeli változásokra van szükség a magyar irodalom középiskolai szintű tanításában. Rámutat arra, hogy nem újabb és újabb módszerekre, technikai és metodológiai innovációkra van szükség, hanem annak felismerésére, hogy a figyelmünket a tananyagról a tanulókra helyezzük. Ez szintén nem újdonság, ám sokszor öntudatlanul valósul meg. Az előadás során egy olyan szemléletmódot szeretnék bemutatni, ami, reményeim szerint sokunk esetében nem ismeretlen ugyan, de eddig észrevétlenül volt jelen pedagógiai gyakorlatunkban. A biblioterápiára tekinthetünk úgy is, mint az irodalomtanítás egy lehetséges szemléletmódjára. Ez a szemléletmód, a befogadóközpontú, konstruktivista tudás-elsajátításon alapuló irodalomtanítási modellhez hasonlóan az olvasót, az olvasó diákot helyezi a tanítási-tanulási folyamathoz kapcsolódó tevékenységek középpontjába. Arra fókuszál, hogy a felhasznált szövegek milyen változásokat indítanak el a „felhasználókban”. Valamint segít abban, hogy az olvasó, a diák jobban megértse, és felismerje, hogy a szövegek ismerete, a szövegek elemzése és megértése valójában önmaga megértéséhez és a körülötte lévő világ megértéséhez juttathatja közelebb. Pedagógusként pedig meg kell értenünk és be kell látnunk, hogy ezt elsősorban nem innovatív módszerekkel, formabontó „jó gyakorlatokkal” érhetjük el, hanem azzal, hogy az irodalomtanítás — Fenyő D. György szavaival élve — „erősebben humanizált”!

KARAINÉ GOMBOCZ ORSOLYA PhD, egyetemi docens (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Budapest)

Szülői támogatás és hitre nevelés. Tapasztalatok a PPKE tanárszakos hallgatói körében

Korábbi kutatásaink során több alkalommal is vizsgáltuk a család támasz szerepét. Legutóbbi e témában született közleményünk a családi támogatást általánosságban vizsgálta. Célunk egy átfogó kép megalkotása volt; a család mely szereplői jelennek meg hangsúlyosan a hallgatók támogatásában, és mely területeken érezhető át ez a támogatás különösen. Szembetűnő tapasztalata volt munkánknak, hogy a *család világgépet és életfilozófiát ad* támogató funkció expressis verbis viszonylag kevés válaszadónál jelent meg, és a *család az identitás forrása* támogató funkció is inkább csak rejtett formában volt tetten érhető a válaszokban. Fontosnak tartottuk, hogy kutatásunkat folytassuk, gondolatmenetünket tovább vigyük ebben, a katolikus egyetem tanárképzése szempontjából fontos, témában. Tanulmányunk arra tesz kísérletet, hogy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem első éves bölcsész tanárszakos hallgatói tapasztalatát bemutassa: eddigi életében miként élte meg a fiatal tanárjelölt a családi támogatást a vallás gyakorlásában. Célunk, hogy lehetőségeinkhez mérten feltárjuk, milyen családi támogatásban részesültek ezen a téren hallgatóink, és számba vegyük, mit tehet az egyetem: milyen lehetőségeket kínálhat a vallás gyakorlásában, a hitben való elmélyülésben, és miért fontos ez a katolikus tanárképzésben.

KARLOVITZ JÁNOS TIBOR PhD, egyetemi docens (Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Budapest)

A honvédtiszt-felkészítés változó nevelési-oktatási hangsúlyai

A mai igényeknek megfelelő új fegyverzet (technika és technológia) a honvédelmi képzésben is új tudások, kompetenciák létrehozását teszi szükségessé. Ezzel párhuzamosan és szükségszerűen átalakul a katonai vezetőképzés is. A közelmúltig arra számíthatott a katonai pályára lépő fiatal, hogy pályafutása során nagy valószínűséggel nem fogják közvetlen fegyveres konfliktusban bevetni – most ez gyökeresen megváltozik: a mai beöltöző arra készül, hogy háborús események részese lesz, ahol majd speciális feladatokat kell megoldania.

A Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karára számos esetben úgy érkeznek a frissen érettségizettek, mint egy „bármilyen” egyetemre. A pályaszocializációs folyamat velejárója a lemorzsolódás. A felelősség megtanulása, a következmények elkerülhetetlensége, a visszajelzések nyers közvetlensége, a bennlakásos összefértségből fakadó jelenségek a mindennapok élményei közé tartoznak. A Ludovikás végzettség birtokában a fiatal katonai vezetői beosztást fog kapni: pályakezdőként akár harminc ember parancsnokává válik – ehhez kell nagyon rövid időn belül felnőnie. A felsőfokú tanulmányok mellett folyamatosan zajlik a kiképzés, amelynek során a cserkészetből oly jól ismert logika mentén történik a felkészítés: a gyakorlott altisztek mellett saját felsőbb éves társaik gondolják ki a végrehajtandó feladatokat. Miközben a parancsszavakat hallják és végrehajtják, a direkt képzés mellett működik az indirekt nevelés teljes szabályozó rendszere. A kiképzés kezdeti szakaszában a gyakoroltatás módszerének van a legnagyobb súlya. A későbbi pályafutásra igen nagy hatással vannak a látott, megélt tapasztalatok – tudatosan alkalmazott a személyes példaadás módszere. A bemutatás, szemléltetés módszere a kézbe vehető dolgokról áttevődik a vizualizált, illetve – az emberi agy becsapásával – virtuális valóságra (VR-technológiák). A képzést mindvégig áthatja a gyakorlatiasság, közvetlen felhasználhatóság. És mindennek az alapja az egészség és erő – egészségpedagógia és mindennapos edzés, mozgás, alaki gyakorlatok. A parancsalapú vezetést váltja a küldetésalapú vezetésfilozófia. A jövő tisztje (katonai vezetője) proaktív, kreatív, innovatív. A katonai erények tovább élnek, miközben a professzionalizmus, a megbízható tudásszint és a vezetőképeség még jobban felértékelődik.

KATONÁNÉ KUTAI ERIKA középiskolai tanár (Zöldliget Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Baptista Általános Iskola és Gimnázium, Velence)

Iskolai ünnepség és kompetenciafejlesztés

Az iskolai ünnepségek nemcsak a múlt eseményeire való emlékezés miatt lényegesek az iskolai közösségek életét tekintve, hanem a jelen és a jövő tapasztalásait is befolyásolják. Ezért szükséges az ünnepi műsorok készítésének folyamatát vizsgálni, a kiüresedett, a kötelező jelleg miatt megtartott ünnepségek nemcsak feleslegesen és unalommal eltöltött idő érzete miatt romboló hatásúak, hanem az üzenetük miatt is. Ezek is üzennek a közösség és a múlt kapcsolatáról, csak éppen azt, hogy nincs rendben valami a kettő viszonyában. Ezek is befolyásolják a jelen és a jövő tapasztalásait, csak ezek a tapasztalatok nem fogják előmozdítani a közösség erősödését, ami pedig az egyén közösségben való fejlődését nehezíti meg. Az ünnepség egy kötelezően eltöltendő, üres eseménnyé válik, pedig benne rejlik a kulturális emlékezet (Assmann) és a rituálé (Turner, Gennep) lehetősége is. Hiszen az ünnepek segítik strukturálni az időt, a mindennapok világának rendjét tagolják. Emellett az ünnepek alkalmat teremtenek olyan személyes összejövetelekre, amelyek során személyes jelenlét által részesedni lehet a kollektív emlékezetből. (Assmann)

Egy középiskolai drámacsoport próbafolyamatát kísértem végig az ünnepség forgatókönyvének elkészítésétől az előadásig. Ugyanis az oktatás egészét érintő paradigmaváltás hatására elmondható, hogy napjainkban a tanítási-tanulási folyamat során a tanár által közölt ismeretek helyett a tanulók tevékenységében rejlő nevelési-oktatási lehetőségek kerülnek fókuszba. (Kaposi József) A legfőbb kutatási kérdésem, hogy a próbafolyamatnak milyen tanulástámogató szerepe van, milyen kompetenciaterületeken következett be fejlődés a résztvevő tanulók esetében az ünnepségre készülés során.

Eredményként elmondható, hogy a kompetenciák: a tanulás kompetenciái, a kommunikációs kompetenciák, a digitális kompetenciák, a gondolkodás kompetenciái, a személyes és társas kompetenciák, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái, de akár a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák is fejleszthetők az ünnepségek szervezésében résztvevő tanulóknál. Az alkotófolyamat eredményeként a sikerélmény is nagyon motiváló lehet a gyerekek számára. Megerősítheti a tanulóknak a közösségben elfoglalt helyzetüket vagy segítheti őket abban, hogy megtalálják azt, s emellett az alkotás közben életszerű kontextus teremődik a tanulási folyamathoz. (Nahalka)

KECSKEMÉTI-SZÉKELY KATALIN ZSUZSA tanársegéd (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Pszichológia Intézet, Fejlődés- és Neveléslélektan Tanszék)

Kora gyermekkori pedagógusjelöltek és kisgyermeknevelők tapasztalatai, viszonyulásai a nevelteik digitális eszközhasználatára vonatkozóan

A digitális kompetencia megalapozása és támogatása kora gyermekkorban sem megkerülhető, ezért az intézményes nevelésben dolgozó szakemberek kulcsszerepe vitathatatlan. Feltáró kutatásunkban (Kecskeméti-Székely és Csordás, 2022) a pedagógusjelöltek és mentoraik kora gyermekkori digitális eszközhasználatra vonatkozó tudását és tapasztalatait vizsgáltuk három fő kérdéskörben. Egyrészt a kora gyermekkori eszközhasználatra kapcsolatos ajánlások ismeretéről, másrészt saját digitális kompetenciáikról és tapasztalataikról, harmadrészt pedig a kora gyermekkori médiafogyasztás gyermekcsoportjaiknál látott tapasztalataikról.

Az eredmények szerint a kisgyermeknevelők harmada ajánlásokat sem ismer, képzésük ebben az irányban hiányokat mutat, ugyanakkor a szülők kérdései a témakörben megtalálják őket. A csecsemő- és kisgyermeknevelő szak gondozását végző Pszichológia Intézetünkben ezért akkor a kora gyermekkori eszközhasználatra vonatkozó aspektusokat integráltuk tanegységeinkbe.

Jelen vizsgálatunk ezért két célt tűzött ki: (1) a kora gyermekkori digitális eszközhasználatra vonatkozó integrált aspektusok nyomán a kisgyermeknevelők és a pedagógusjelöltek tapasztalatainak vizsgálata, tudásuk és viszonyulásuk alakulásának mérése.

Másrészt vizsgálatunkban célunk (2) feltárni a kisgyermeknevelők és pedagógusjelöltek saját digitális eszközhasználatra vonatkozó vélekedéseik, illetve a kora gyermekkori digitális eszközhasználatra vonatkozó tudásuk és tapasztalataik közötti kapcsolatot. Módszerünk egyik pillére egy korábbi empirikus vizsgálat (B. Németh et al., 2021) inspirálta, a laikus és professzionális kisgyermeket nevelők digitális eszközök gyermekekre gyakorolt hatásaira vonatkozó vélekedései alapján készült attitűd kérdőív. Másik tartóoszlopaként vizsgáljuk a Technológia adaptációjára való hajlandóság index (TAP, Martos et al. 2019) eredményeit, amely a technológiával kapcsolatos optimizmust, hozzáértést, észlelt függést és kiszolgáltatottságot méri. Az előadásban így helyet kap a longitudinális vizsgálat eredményeinek közlése mellett a 2024. szeptemberében felvételt nyert pedagógusjelöltek válaszainak összesítése is.

KIS ATTILA doktorandusz (ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola Művelődéstörténeti Doktori Program)

Magyar állami iskolatípusok a nőnevelésben (1806–1940)

Kutatásom középpontjában a dualizmus és főleg a két világháború közötti időszak nőoktatása áll, konkrétan Szekeres Margit élete és az általa 1921-ben alapított, és haláláig, 1940-ig működtetett lány magániskola. A szakirodalom mellett levéltári források és ego-dokumentumok feldolgozásával vizsgálom, hogy hogyan alakult egy olyan tanárnő élete, aki az adott korban mindig a legmagasabb iskolai végzettség megszerzésére törekedett, majd saját leányiskolát alapított, ami sikeresen működött végig a Horthy-korszakban. Ez adta az ötletet, hogy a nők hazai állami oktatásával foglalkozzam.

Főbb kérdések, amelyre válaszokat keresek előadásomban: Hogyan, mikortól és milyen körülmények között tanulhattak hazánkban a nők állami iskolákban a XIX. században és a XX. század első felében? Volt-e koedukáció, és, ha igen, hol és hogyan?

Előadásomban szeretném bemutatni hagyományos nőideál és nőnevelés változásait, és a jogi előzményeket a nőnevelésben. Ezután a magyar nőnevelés törvényi szabályozásának történetére térek ki: alsó elemi képzés, felső elemi képzés, a felsőbb népiskola és a polgári iskola megjelenése, a felsőbb leányiskola. Ezt követően bemutatom, hogy a lányok hogyan juthattak érettségihez, majd kitérek a lánygimnáziumok megjelenésére. Az áttekintést a két világháború törvényi változásai zárják a lánynevelésben: a Klebelsberg-féle leánykollégium, leányliceum, leánygimnázium, valamint a Hóman-féle nyolc évfolyamos lánygimnázium és a nőnevelő intézet. Előadásomban a törvényi szövegek mellett visszaemlékezéseket és korabeli vitaanyagokat is beépítetek.

KOZMA GÁBOR PhD, főiskolai tanár (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Budapest)

A nevelés hazája

A 'nevelés hazája' megközelítés tárgyalása újat hozhat a neveléstudomány és a pedagógiai gyakorlat számára, ahol igazoltan szerepelhetnek igazságkritériumként az allegóriák és érzelmek a pedagógiai professzionalizmus vizsgálatában. A professzionalizmus hazai tárgyalása újabb fordulatot vett az ezredfordulón, tíz évvel az (oktatás-nevelési) rendszerváltozás után. A kérdéskör mostani áttekintése arra tekintettel történik, hogy a 21. század széteső európai kultúrájában mind inkább a nevelésre hárul a hazát, sőt a világot megőrző és a társadalmat éltető szerep. Ez státútuma is a 'nevelés hazájának', aminek mai térképét együtt rajzolja meg a neveléstudomány és a pedagógia. Az egymás nyomába lépő tudósnemzedékek, irányzatok megközelítéseiben kerül sor a bejárt fejlesztési utak csomópontjaiban működő központok, vagyis a tudományos élet és a személyiségfejlesztés fellegrárai szerepének tárgyalására. Mintegy negyedszázad elteltével felvetődik a kérdések újabb értelmezésének igénye. A tanulmányban mindez a 'nevelés hazájában' időben, a fejlesztő hatások és az intézmények történeti síkján is előre haladva történik, új kihívásokhoz igazítva a

hivatásradíciókat. A következő generáció rendezett jövőjéhez a jelenben hatékonyan működő hivatások vezetnek. Ezek hiányában a sürgősségi megoldások a nevelés mind fájdalmasabb sebeinek csak a tetejét kezelik. A 'nevelés hazájában' ugyan időről-időre megszületnek a hivatásképzések új generációs tagjai, de gyakran korábban is, mint ahogyan rendeződhetnének rokoni kapcsolataik a neveléstudomány és a pedagógia viszonyaival, ezért létükért, pozíciójukért többször is meg kell küzdeniük. A 20. század elejére intézményesült óvó és tanító hivatások, majd pedig a bölcsész paradigmából kaput nyitó tanárképzés mellett mára újabb pedagógusi hivatásszakmák sora jött létre. A neveléstudományból való kibontakozásuk és pedagógiai szerepvállalásuk közös jellemzője a multidiszciplináris összetettségük, amely az 'embertudományok' modernkori felgyorsult fejlődéséből merítkezik. A bölcsész paradigma alapvető kérdése az elmélet és a gyakorlat közti kellő viszony, amit a hatékonyságot célzó versengésében is látni. Az elméletre a gyakorlatra orientálódó tanárképzésben a neveléstörténet is lassan eszmetörténétté, gondolkodástörténétté kezd alakulni. A tudásrendszerek intenzív változása a tudás adaptivitásának szerepére irányítja a figyelmet, tehát a cselekvést jó irányban igazító gyakorlat segítségére. Az adaptivitas és a normativitas kereszteződéseinek azonosításához a 20. század első felére való rátekintés is fontos. A 'nevelés hazája' térképén eljutunk Esztergomba, ahol a pedagógusképzési utak és irányzatok jelenét is tárgyalhatjuk.

KÖRÖMI GÁBOR egyetemi tanársegéd (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Budapest)
Drámapedagógus pályaképek

Az 1972-ben Pécsen megrendezett gyermekszínházi fesztiválon számolt be Debreczeni Tibor és Mezei Éva az angliai pedagógiai irányzatról, a drámapedagógiáról. Az újdonság, hogy az iskolai keretek között színházzal foglalkozó pedagógusoknál nem a színházi előadás létrehozása az elsődleges cél, sokkal fontosabb maga az előadáshoz vezető színházi megismerési folyamat. Az iskola világához közelebb áll, ha úgy tekintünk a színházcsinálásra, mint a nevelés egy fontos állomására. Peter Slade és Brian Way kísérletei arra vonatkoztak, hogy a hagyományos angliai iskolákban is meglévő színházi hagyományt egy készség- és képességfejlesztő dramatikus nevelési folyamattá alakítsák át, mely folyamatként sokkal fontosabb szerepet tölthet be a nevelésben, mint maga az előadás. Innen indulnak a speciális gyermekszínházi találkozók, innentől a gyermekek által előadott színház nem csupán ideológiai vagy eszmei mondanivalója, vagy éppen a színházi színészi képességei miatt lett jó vagy kevésbé jónak minősítve, hanem a hozzá vezető út, a pedagógiai folyamat is hangsúlyossá vált az előadásra való készülés közben.

Az országban számos olyan csoport, többgenerációs műhely működik, melyek alapító csoportvezetői ma még felkereshetők, megszólaltathatók. Most még lehetőségünk van személyesen felkeresni őket, rajtuk és tanítványaikon keresztül feltárni a múltat. Talán ez az utolsó pillanat az adatgyűjtésre tőlük.

Célom elsősorban az, hogy mindezeket a szakmai alakulásokat a magyar pedagógiában műhely-történeteken keresztül, a személyes történet perspektívája felől feltárjam. Kiderüljön a mozgalom sokfélesége, sokszínűsége, hogy a gyermekszínházi műhelyekben milyen sokféle pedagógiai, színház- és drámapedagógiai irányzat jelenhet meg. Milyen hatással voltak ezek a műhelyek az egyes emberekre, közösségekre vagy az egész magyar oktatásügyre.

Történeti feltáró és kvalitatív kutatási eszközökkel szeretném feltárni azoknak a drámapedagógiai műhelyeknek a történetét és pedagógiai filozófiájuknak probléma- és alakulástörténetét, amelyek évtizedek óta működnek sikeresen az ország különböző részein. A csoportok pedagógiai gyakorlatának, filozófiájának bemutatásával kutatómunkámban során szeretném feltárni a legfontosabb hazai gyermekszínházi műhelyek kialakulásának és állandó megújulásának történetét. Csoportvezetőkkel és csoporttagokkal készített egyéni interjúkkal, életút történetek feldolgozásával megmutatni, miként módosítja az amatőr művészeti tevékenység a résztvevők fejlődését. Kíváncsi vagyok, miként látják saját munkájukat, azt a folyamatot, amin végigmentek a csoportban eltöltött évek alatt.

A csoportvezetői interjúk azzal, hogy megszólítják a gyermekszínházas elmúlt évtizedekben lezajlott történetének meghatározó személyiségeit, igyekeznek rögzíteni egy-egy fontos életutat a magyar gyermekszínházas múltjából.

KRAUSZ ANITA tanársegéd (Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet)

Gyógypedagógus hallgatók jövőképe

Az oktatási- nevelési intézményekben az elmúlt időszakban nagymértékűvé vált a pedagógushiány, továbbá a segítő szakemberek hiánya is megfigyelhető hazánkban. A Központi Statisztikai Hivatal adatbázisa alapján elmondható, hogy több, mint 20.000 fő pedagógus, illetve gyógypedagógus státusz hiányával küzdenek az intézmények nap mint nap. Segítő szakemberekből ennél is több hiányzik a rendszerből (KSH, 2023/2024 Oktatási adatok). A gyógypedagógus-képzésben résztvevő hallgatók ezen adatok, illetve az intézményekben fennálló nehézségek tudtában készülnek arra, hogy a diploma megszerzése után munkába álljanak.

Mérésünk mintáját a Szegedi Tudományegyetem gyógypedagógus szakos hallgatói képezték (N=121). Kutatásunk célja volt, feltárni a hallgatók jövőképét, betekintést nyerni a gyógypedagógus munkájával kapcsolatos attitűdjükbe. A kutatásunkhoz saját készítésű online kérdőívet alkalmaztunk, melynek itemei többek között a hallgatók általános vélekedésére, és jóllétére, illetve a jövőbeli terveire vonatkoztak. Goldan és mtsai. (2021) eredményei alapján elmondható, hogy a pedagógusok személyes jólléte nélkülözhetetlen az eredményes munkavégzéshez, a pályakezdő pedagógusok kiégésének elkerüléséhez.

Az adatfelvétel a 2024/2025-ös tanév őszi félévének első felében történt. Eredményeink mindenképpen hasznos információval szolgálnak az oktatási intézmények, illetve a képzőhely számára, továbbá irányt mutathatnak a problémák megoldása felé.

LADNAI ATTILÁNÉ PhD, egyetemi adjunktus (MATE Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet, Gyógypedagógiai Tanszék)

Eszközök és módszerek a hatékony inkluzív nevelés szolgálatában

Az inkluzív nevelés-oktatás célja, hogy minden tanuló számára megfelelő tanulási utakat és lehetőségeket biztosítson, tekintetbe véve a gyermekek egyéni képességeit, speciális nevelési igényeit, sajátos szükségleteit. Martin Seligman pozitív nevelésre (positive education) épülő megközelítése, amely a pozitív pszichológia elveit alkalmazza, különösen alkalmas az inkluzív oktatás támogatására, hiszen az egyének erősségeire, pozitív érzelmeire és jóllétére fókuszál, melyek mind markáns összetevői az inkluzív környezetnek (Varga, 2012) is. Azáltal, hogy a pedagógusok a tanulók erősségeire építenek, növelik önbizalmukat és motivációját, így is segítve őket a tanulási korlátok leküzdésében (Seligman et al., 2009). Továbbá, a pozitív érzelmek előmozdítása csökkenti a tanulás miatt kialakuló stresszt és szorongást, különösen azoknál a tanulóknál, akik sajátos nevelési igénnyel rendelkeznek (Norrish et al., 2013). Seligman megközelítése a reziliencia fejlesztését is kiemeli, amely szintén kulcsfontosságú az inkluzív nevelési környezetben (Seligman, 2011). Az e megközelítésen alapuló pozitív nevelés eszközei és módszerei, mint például játékok és mesék alkalmazása a pozitív gondolkodásmód és célkitűzés tanulására, segíthetik a tanulókat abban, hogy jobban megismerjék önmagukat, hatékonyabban reagáljanak a kihívásokra. Amennyiben mindez tantárgyi integráció segítségével történik úgy a tantervi keretek közé is építhető. A közösségi érzés megtapasztalása, a társadalmi kapcsolatok erősítése tovább erősítheti a marginalizált tanulók társadalmi befogadását, támogatva az inkluzív nevelés célkitűzéseinek megvalósulását. Jelen munkában desk research módszerrel feltárt eszközök és technikák kerülnek bemutatásra, melyek a középfokú oktatásban részt vevő diákok inkluzív szemléletű tudáselsajátítását támogatják.

Összességében elmondható, hogy a pozitív nevelés integrálása az inkluzív oktatásba lehetőséget nyújt az SNI tanulók mentális egészségének javítására, erősségeik kiemelésére, és a

közösségi kapcsolatok erősítésére. Ezáltal az oktatás nemcsak a tanulók tanulási eredményeit, hanem általános jóllétüket is jelentősen támogatja, hozzájárulva az inkluzív oktatás sikerességéhez.

LINDNER HENRIETT PhD, egyetemi adjunktus (Pécsi Tudományegyetem BTK, Germanisztikai Intézet)

Kiegészítő tünetegyüttes pedagógusoknál és megelőzése irodalomterápiás módszerek alkalmazásával

A burnout szindróma, azaz a tartós érzelmi megterhelések vagy stressz nyomán fellépő fizikai, emocionális, mentális kimerülés állapota és az ezeket jelző reménytelenség- és ideálvesztés-élmény ismert jelenség a pedagóguspályán, megelőzésének szükségessége pedig öröndetes módon tudatosult mind a közvélemény, mind az elmúlt évtizedek szakirodalma számára.

Az irodalomterápiás beszélgetéssorozat mint burnout prevenciós program ötletét az elmúlt több mint két évtized pedagógusképzésben és -továbbképzésben szerzett tapasztalatai adták, a program ötvözi az egyetemi irodalomtanításban bevált, mindenkor a személyes műbefogadásra fókuszáló módszertani ötleteket, az irodalom és a pszichológia határterületeit és kapcsolódását kutató elméleti munkáim eredményét, valamint a Pázmány Biblioterápia Szakirányú Továbbképzésen tanultakat. Az irodalomterápiás foglalkozás középpontjában céltartan választott szépirodalmi alkotások közös olvasása, értelmezése és a művekből kiinduló önreflexió állnak, amely verbalizáció, szimbólumok és narratíva segítségével képes feleleveníteni, újraketerezni, másképp kontextualizálni a stresszt okozó élményeket, ezzel már önmagában csökkenthet kialakult tüneteket. Az önmagunkról alkotott szimbolikus és narratív tudás révén párbeszédbe elegyedhetünk testi, érzelmi valónkkal, a műélmény pedig, miközben bevonzza a pszichét, visszahat az érzelmekre és testérzetekre. A biblioterápia olyan tapintatos terápiás eljárás, amely az élményhez társuló csoportos megosztás által és az irodalmi szöveg közvetítésével éri el hatását miközben a kultúra és az esztétikum társadalmi értéke megkíméli a résztvevőket a vélt vagy valós megbélyegzéstől vagy az attól való félelemtől.

Előadásomban előjáróban a kiegészítő tünetegyüttes rizikófaktorai közül a személyes okokat, azaz a hajlamosító tényezőket és a kockázatos pszichés állapotokat helyezem előtérbe, ezek mentén veszem sorra a burnout jelenség pedagóguspályán megfigyelhető jellegzetességeit. Keresem a megelőzés speciálisan pedagógusokra szabott lehetőségeit: számba veszem a belső, individuális erők mozgósításának, a self-care-szemléletre alapuló érzelemszabályozás-fejlesztésnek lehetőségeit, különös tekintettel az irodalomterápiás önismeret-fejlesztésre. Végezetül összefoglalom az első gyakorlati tapasztalatokat és a résztvevők visszajelzéseiből levonható tanulságokat.

LUDÁNYI LAJOS PhD kutatótanár (Berze Nagy János Gimnázium, Gyöngyös)

A természettudományos döntéshozatal vizsgáló teszt gimnáziumi használatának tapasztalatai

Annak vizsgálatára, hogy diákjaink a tudományos szintű döntéshozatalban milyen képességekkel rendelkeznek, a legelterjedtebb a „Classroom Test of Scientific Reasoning” (LCTSR) vagy ismertebb nevén Lawson-teszt. A teszt a következő gondolkodási képességeket méri: tömeg- és térfogatmegmaradás, arányossági gondolkodás, változók kontrollja, valószínűségi gondolkodás, korrelatív gondolkodás, hipotetiko-deduktív gondolkodás. A Lawson-teszt 25 percesre redukált, 12 ítemes mérőlapját használtam annak eldöntésére, hogy a gimnázium egyes évfolyamain mennyire volt hatásos a természettudományos oktatás. A teszt megoldásának sikeressége a 2023/24-es tanév bejövő, 9-es diákjainak esetében 30,2%-os volt, szemben az ezt megelőző év 33,2%-os eredményével. A gyengébb bejövő teljesítmény alacsony értékű javulást eredményezett, hiszen év végére a 9-es évfolyam csak 3,9%-os növekedést ért el, ami azt jelenti, hogy a 12 kérdésből szeptemberben átlagosan 3,62-re adtak jó választ (ez az általános iskola hatása), és ez az érték év végére 4,09 helyes válaszra emelkedett. A változás egy évvel korábban 3,9 → 5,2 válasz volt, ami 10,8%-os növekedést jelentett. A felmérést Heves megye legjobb, tartósan a 60. hely körül lévő

gimnáziumában végeztem. Az eredmények ismeretében nem mondható sikeresnek az oktatásunk, ha csupán fél vagy egy kérdéssel többet tudnak megválaszolni diákjaink heti 3 matematika-, 2 kémia-, 2 fizika- és 2 biológiaóra hatására. A 12 kérdéses tesztre adott átlagos helyes válaszok a négy évfolyamon a következők: 3,62 → 5,2 → 4,83 → 4,54. Látható, hogy a teszt megoldásának sikeressége az egyes évfolyamokon addig mutat javulást, amíg a természettudományos tárgyak „nagy” óraszámában vannak jelen, és mikor ezen tárgyak oktatása gyakorlatilag megszűnik, a természettudományos döntéshozatal hatásossága is csökkenő sikerességet mutat, és lassan visszaesik a 9. évfolyam év végi szintjére.

MAGYAR ÁGNES PhD, egyetemi adjunktus (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus)

A fogalmazástanítás aktuális kérdései 1. Tanítói nézetek a szövegalkotás tanításának elvi és módszertani vonatkozásairól

Az írásbeli szövegalkotás tanítása Magyarországon a 3. osztályban kezdődik. Természetesen már ezt megelőzően, 1. és 2. évfolyamon is végeznek ráhangoló, szóbeli szövegalkotást fejlesztő feladatokat, valamint mondatszintű írásbeli feladatokat is.

A fogalmazás tanítása a pedagógus számára igazi kihívást jelent, különösen napjainkban, amikor egyre nehezebb felkelteni a digitális eszközök használatán szocializálódott tanulók érdeklődését az írásos szövegek iránt. Az olvasási és információfeldolgozási szokások megváltozása, az élőszavas mesélés, a közös beszélgetések háttérbe szorulása mind olyan tényezők, melyek hatással vannak az iskolában olvasás-szövegértés, írás és általában a tanulás során nyújtott teljesítményre. Nem célunk általánosítani, de tendenciaként írható le, hogy az alsó tagozatos diákok keveset olvasnak kedvtelésből, ami szűkösebb szókincset és lassúbb olvasási és szövegfeldolgozási, valamint írásprodukciónak eredményez.

Kutatásomban azt vizsgálom, hogy az említett háttértényezők viszonylatában mi jellemzi az alsó tagozaton tanító pedagógusok fogalmazástanítási gyakorlatát. Szóbeli kikérdezés (strukturált interjúk) keretében – tanító szakos hallgatók közvetítésével – 27 alsó tagozatos tanítót kérdeztünk meg a fogalmazástanítás elveiről, mikéntjéről, módszertanáról, nehézségeiről, jövőképeiről. Előadásomban az írásbeli szövegalkotás helyét, idejét, bevezetését és a ráhangolódási szakaszban alkalmazott módszereket és technikákat firtató kérdésekre kapott válaszokat, nézeteket, véleményeket ismertetem.

MAJOR ÁGNES középiskolai tanár, doktorandusz (Gandhi Gimnázium, PTE BTK Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola)

Szavak határán: Irodalom és önismeret hátrányos helyzetű fiatalok körében

Az irodalomterápia hatékony eszköz lehet az iskolai irodalomoktatásban is, különösen hátrányos helyzetű, roma lányok esetében, ahol az identitásformálás és az önkép fejlesztése kulcsfontosságú. Az irodalomoktatás hagyományos módszereit kiegészítve a terápiás megközelítések integrálhatók a tantervbe, hogy támogassák a diákok személyes fejlődését és identitásuk megerősítését. A kutatásban alkalmazott Nicolas Mazza háromkomponensű modellje (receptív/preskriptív, kreatív/expresszív, szimbolikus/szertartásos) kognitív, affektív és viselkedési területeket érint, és ezek könnyen beépíthetők az irodalomoktatási gyakorlatba is.

Az irodalomórák során a női csoportok munkájában a női írás és olvasás feminista szempontú megközelítése elősegítheti a lányok aktív részvételét és kritikai gondolkodásának fejlődését. Az olvasott művek elemzésekor a női testkép és roma női identitás témáinak bevonása segít a diákoknak saját testük és identitásuk értelmezésében, különös tekintettel arra, hogy a társadalmi normák és elvárások hogyan befolyásolják önképüket.

A metaforák alkalmazása az irodalomórákon különleges jelentőséggel bírhat, hiszen ezek révén a diákok könnyebben fejezhetik ki és dolgozhatják fel nehezen verbalizálható élményeiket. A közös metaforák létrehozása és értelmezése nemcsak az irodalmi szövegek mélyebb megértéséhez

járul hozzá, hanem elősegíti a személyes és kollektív identitás újraértelmezését is. Az ilyen megközelítés hozzájárulhat ahhoz, hogy az iskolai irodalomoktatás ne csak a szövegek tartalmi elemzésére fókuszáljon, hanem a diákok érzelmi és identitásbeli fejlődésére is.

Összességében a kutatás rámutat arra, hogy az irodalomterápiás módszerek alkalmazása az iskolai irodalomoktatásban nemcsak a hátránykompenzációban játszhat fontos szerepet, hanem hozzájárulhat a roma lányok identitásának erősítéséhez és önképük pozitív kialakításához is, ezáltal hosszú távon elősegítve a társadalmi integrációjukat.

MIKLÓS ÁGNES KATA PhD, főiskolai tanár, tanszékvezető (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Esztergom)

A kiseddévás kérdésének gazdasági aspektusai a 19. századi Magyarországon

A 19. század folyamán Magyarországon számos közíró és államférfi nyilvánult meg a kiseddévással kapcsolatban, Wesselényi Miklóstól Bezerédj Istvánon át Kossuth Lajosig. A megnyilvánulások elsősorban emberbaráti, óvó-nevelő attitűdöt tükröznek, viszont több esetben is feltűnnek a kiseddévás kérdésének olyan, mindenekelőtt gazdasági előnyeit taglaló gondolatok, amelyeket a későbbiekben az 1891/XV. „A kiseddévásról” szóló törvénycikk képviselőházi vitájában is fellelünk.

Hogyan vélekedtek a 19. században arról, milyen személyi és tulajdoni károktól véd meg a kiseddévó intézet, és hogy megoldja-e a nők foglalkoztatásának problémáit az óvónő-képzés? Az előadás a fentebb említett források mellett az Esztergomi Érseki Kiseddévónő-képző Intézet 1894-től kezdődően közölt Értesítői révén keres választ a kérdésekre.

MILE ANIKÓ ESZTER PhD, főigazgató, gyógypedagógus-kutatótanár (Fejér Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat)

Terminológiai utazás az együttnevelés körül

Alapvetés, hogy egy társadalom fejlettségét nagyban mutatja az, hogyan bánik az elesettekkel, kiszolgáltatottakkal, a társadalom peremére szorult emberekkel. A szemlélet, a gondolat és a kommunikáció szoros kölcsönhatásban van egymással. Gondolkodásunk meghatározza kommunikációnkat, de a nyelv, a kommunikáció (különösen a tömegkommunikáció) is hatással van gondolkodásunkra. Érzékelhető ez a hatás–ellenhatás a gyógypedagógiai segítséget igénylő személyek megítélésével kapcsolatban is, ahol egyrészt maga a hiányosság, károsodás, illetve az érintett populációk megnevezései jól visszatükrözik az adott társadalom hozzáállását a sérült, fogyatékos emberekhez (lásd pl. rokkantak világnapja). Másik oldalról viszont érzékelhető a szakterület, az oktatáspolitikai azon erőfeszítése is, hogy a jogi- és a szakterminológia alkalmazásával (is) hatást gyakoroljanak a társadalmi szemléletre (lásd pl. sajátos nevelési igény). Végül, de nem utolsósorban nem feledkezhetünk meg arról a speciális folyamatról sem, melynek során a sérülések, károsodások adott korszakban elfogadott és használt terminológiája az idők folyamán egyre pejoratív válik (lásd pl. debilis, imbecillis, idióta). Az előadás egy „terminológiai utazásra” invitálja a hallgatóságot, melynek során három fogalompár, a másság és különbözőség, a fogyatékos és sajátos nevelési igény, valamint az integráció és inklúzió fogalmak elemzése mentén igyekszünk tisztázni a terminológiai kérdéseket, problémákat.

MOLNÁR ÁKOS egyetemi tanársegéd (Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet)

Régi, mégis új színfolt az iskolai testnevelésben

Napjainkban a „homo sedens” életmód Góliátként rombolja le az egészséget, a globális kultúraváltás hatására a „homo digitalis” nemzedék igény- és ingerszintje drasztikusan

átformálódott. Oktatási automatizmusaink átgondolása elengedhetetlen nemcsak a köznevelési rendszerben, hanem a testnevelő tanárképzésben is. Többszempontú vizsgálatainkkal bizonyítékokat keresünk arra, hogy a tánc hatásos eszköze lehet az iskolai testnevelés élményközpontú oktatásának, a fizikai aktivitáshoz való pozitív attitűd kialakításának.

Jelen vizsgálatba testnevelést oktató pedagógusokat, valamint a Pécsi Tudományegyetem testnevelő tanárszakos hallgatóit vontuk be. A mintát 422 testnevelést oktató pedagógus (265 nő, 157 ffi), valamint 106 pécsi testnevelő tanárszakos hallgató (41 nő, 65 ffi) alkotta. Adatgyűjtésként online kérdőívet használtunk. A kapott eredményeket a leíró statisztikai számítások után egy- és többváltozós statisztikai eljárásoknak vetettük alá, összefüggésvizsgálatokat is végeztünk (korreláció, Mann-Whitney U teszt, Cronbach-alfa).

Eredményeink azt mutatják, hogy a most aktív és a leendő testnevelő tanárok is nyitottak az új mozgásformák alkalmazására. Elismerik a tánc innovatív szerepét, a társas nexusokra, az osztályközösségek kohéziójára gyakorolt erősítő hatását. A pedagógusok több mint fele ugyanakkor nem érzi magát kompetensnek (54%) és szakmailag felkészültnek (59%) a tánc oktatására, valamint a hallgatók sem érzik (49%), hogy biztos tudással rendelkeznek ezen a területen. Szignifikáns különbség van a nők és férfiak eredményei között, abban azonban egyetértünk, hogy a mai populáris divattáncoknak helye van a testnevelés oktatásában. Konszenzus mutatkozik a tekintetben is, hogy a tánc segíti a testnevelés tantárgy iránti belső motiváció kialakítását és szinten tartását, illeszkedik a köznevelésben lévő korosztály érdeklődési köréhez.

A tánc egyedi formavilágával és letisztult, ámbar komplex tartalmi hálójával generációs kulcsként utat nyithat a mai digitális nemzedék motivációs szférájába. A „digitális detox” hatásos eszközként javasolható a mindennapos testnevelés rendszerében a heti 5 alkalomból 1 táncóra tananyagként történő beépítése. A testnevelő tanárképzésben a táncos kurzusok oktatása indokolt, ugyanakkor tantárgyi tartalmában rendszerszintű átalakítás és módszertani kultúraváltás szükséges. Az újgenerációs nemzedék hallgatói igénylik a képzési tartalmak változtatását, felismerve az innovatív eszközök és módszertani felkészítés szükségességét.

MUCSINÉ ERDEI MÓNICA gyógypedagógus, gyakorlati oktató (Szegedi Bárczi Gusztáv EGYMI, Óvoda és Általános Iskola, Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet)

Inkluzív iskolák a 21. században - együttműködés és partnerség

„Az emberi erőforrások sokszor nagyon mélyen vannak eltemetve. Nem hevernek szanaszét a felszínen. Létre kell hoznod a megmutatkozásukhoz szükséges feltételeket...” Sir Ken Robinson gondolata megfelelő mottója az inkluzív iskolákban megvalósuló együttműködésnek, partnerségnek.

Az inkluzív nevelés fogalma a 2000-es évektől jelent meg a hazai pedagógiai diskurzusban, a megvalósítás sikerességében a fogadó intézmények vezetőinek nagy fontosságot tulajdonítanak a téma szakavatott kutatói (Perlusz, 2020, Nagyné Schiffer, 2011). Az Inklúziós Index (Booth és Anisow, 2009) lépésekre bontott támpontként szolgálhat az iskolák vezetői számára ahhoz, hogy inkluzív intézménnyé váljanak. Az integráló intézmények azonban gyakran kevésbé érdekeltek abban, hogy jól valósítsák meg az integrációt/inklúziót. Az iskola eredményességének nem mutatója, hogy milyen hatékonysággal látja el a sajátos nevelési igényű tanulókat (Szekeres, 2015).

Az EGYMI mint gyógypedagógiai intézményegység, széles feladatkörrel rendelkezik az inklúzió támogatásában. Az intézmények inkluzívává válása a fogadó intézmény és a gyógypedagógiai támogatást végző intézmény szoros együttműködését kívánja. Ezen együttműködések kialakítása az elméleti és törvényi háttér megértése, a társadalmi szemléletformálás megvalósítása szempontjából valójában a pedagógusképzés során kerülhet megalapozásra.

Előadásomban a szakirodalmi és törvényi háttér áttekintése után a gyakorlati megvalósítás tapasztalatait és lehetőségeit vázolom fel.

ORGOVÁNYI-GAJDOS JUDIT PhD, egyetemi adjunktus (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Intézet)

Milyen haszonnal szolgálhat a pedagógusok szakmai életútjának modellezése?

Számos nemzetközi kutatás irányult a pedagógusok szakmai pályájával kapcsolatos törvényszerűségek feltárására. A kutatások egy része az általános karrierkutatás felől közelít, míg mások a tanárok szocializációs és identifikációs folyamatából vagy szakmai fejlődéséből fakadó trendeket próbálták megragadni (Fessler & Christensen 1992, Lynn 2002, Tsui 2007, Kwee 2020). A szakirodalom áttanulmányozása után világossá vált, hogy az említett vizsgaszempontok hangsúlyosságának függvényében a pedagógusok szakmai életútja többféle jellegzetes trendet rajzol ki (Orgoványi-Gajdos 2020). A „horizontális” karriervonalat kirajzoló, szocializációs szempontú megközelítésből fakadó modell szakaszai hasonlóságot mutatnak a más szakmákhoz kapcsolódó karrierutak általános kategóriáival (Bolan 1990). A „felfelé ívelő” modellek a tanári pályához szükséges ismeret- és készségrendszerek típusait vizsgálják, és a kialakulásuk, fejlődésükhöz szükséges időigényétől függően próbálják meghatározni a jellemző szakaszokat. (Lortie 1975, Burden 1982, Berliner 1988, 2004, Steffy & Wolfe 1997, 2001). A korábban említett kognitív területeken túl a tanári pálya-modellek „haranggörbe” típusai azt mutatják meg, hogy az affektív tényezők milyen jelentős szerepet játszanak a szakmai fejlődési folyamatban. Ezek a modellek szoros kapcsolatot mutatnak a tanári kiégés-vizsgálatokkal is (Huberman 1993, Troman & Woods 2000, Kamtsios 2018). A „hullámzó” típusú pedagógusmodellek rávilágítanak arra, hogy minden karrierszakasznak megvan a maga krízishelyzete, ezért a teljes karrierciklus alkalmazkodási folyamatok dinamikus láncolataként jelenik meg, amelyet minden szintet a kihívások és az azokra adott válaszok határoznak meg (Huberman et al. 1997, Day et al. 2006). A bemutatásra kerülő szintézis célja, hogy segítse a pedagógusokat saját fejlődési ívük és esetleg kihívásokkal teli helyzetüket azonosításában, illetve a megfelelő továbblépés megtalálásában. Másrészt az előadás támogathatja a pedagóguskutatással kapcsolatos új vizsgálatok lehetséges fókuszpontjainak kialakítását.

PAJORNÉ KUGELBAUER IDA PhD, főiskolai docens (Apor Vilmos Katolikus Főiskola)

A füzetmunka szerepe a Waldorf-iskola első nyolc évében

A Waldorf-pedagógia epochális oktatásának sajátossága, hogy epocha füzetet készítenek a gyerekek, amely a tankönyvük is egyben. A rajzolással kísért füzetmunkának a tanítástanulás folyamatában a tananyag rögzítése, elmélyítése és művészi átélésével a belsővé válás a célja. Tanulmányomban egy Waldorf-iskolai osztály nyolc év alatt készült füzetmunkáit mutatom be és elemzem kiemelten a vizuális nevelés szempontjából.

Waldorf osztálytanítóként 2015-től 2023-ig a Váci Waldorf Általános Iskolában tanítottam. A nyolc év alatt az osztályomban a gyerekek által készített füzetekről (írás, olvasás, számolás, irodalom, nyelvtan, történelem, matematika, geometria, biológia, kémia, fizika, földrajz) fotódokumentációt készítettem. A gyerekek alkotásainak elemzésével szeretném bemutatni, hogy milyen lehetőségek rejlenek abban, ha a rajzolást a tanulás eszközének tekintjük, és beépítjük a tanítás-tanulás folyamatába. A longitudinális vizsgálat lehetőséget nyújt az életkor előrehaladásával a tanítás-tanulás módszertan változásainak bemutatására. A füzetekben a gyerekek életkorának növekedésével a rajzi képességeik fejlődnek, a vizuális kommunikáció területei egyre bővülnek. A kifejező alkotások, tanulmányrajzok, térképek, magyarázórajzok, díszítő motívumok és szövegek alkotnak egységet, a tanulás szolgálatában.

PÁSZTOR ÉVA középiskolai tanár, mentortanár, mesterpedagógus (XX. Kerületi Nagy László Általános Iskola és Gimnázium)

A hatékony tudásátadás kulcsa: érzelmi intelligenciafejlesztő játékok a tanórán

Tanári pályám során magtapasztaltam, hogy a körülöttünk változó világ újra és újra komoly kihívások elé állítja az oktatás szereplőit. Nemcsak a tanárnak kell képesnek lennie folyamatos megújulásra, a technológiák elsajátítására, azoknak tanítási technikáikba való integrálására, de a Z és Alfa generációs tanulóknak is komoly próbatétel együttműködni a társaikkal, a learning by doing elv mentén kooperálni egymással.

A csoportdinamika jelentősége a tanulási folyamatban vitathatatlan, és a megfelelő tanulási környezet kialakítása a tanár felelőssége. Hogyan lehet az egymást méregető, leginkább a saját világában önmagát komfortosan érző tinédzserrel közösséget kialakítani? Mi húzódik a kamaszok elutasító viselkedésének hátterében? Hogyan lehet csatát nyerni egy 31 főből álló unottképű, demotivált, a tananyag mennyisége alatt roskadozó tanulóval szemben? Hogyan lehet egy tanárnak két legyet ütni egy csapásra? Megtanítani a tananyagot és élményt adni? Erre a lehetetlennek tűnő vállalkozásra hívom szeretettel a tanárságukat hivatásként gyakorló kollégáimat.

PINTÉR TÜNDE PhD, egyetemi adjunktus, ének-zenetanár (SZTE JGYPK Ének-Zene Tanszék, ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium)

Milyen attitűdökkel kezdik a gimnáziumi éveiket a tanulók? 4 és 6 évfolyamos osztályokba jelentkező tanulók viszonyulása az ének-zeneórákhoz

Egy iskolai tantárgy megítélésében döntő szerepet játszanak az előzetes tapasztalatok és élmények. Az ének-zene tantárgy esetében mindez további olyan tényezőkkel párosul, mint például a társak előtti éneklés megítélése vagy a népzene és klasszikus zene művelése és fogyasztása.

Jelen kutatás a gimnáziumi ének-zeneoktatás kihívásait és aktuális helyzetét kívánja bemutatni. A kutatásban 4 és 6 évfolyamos gimnáziumi osztályokba jelentkező tanulók (N= 427) vettek részt egy kérdőíves vizsgálat keretében. A kutatás célja az volt, hogy feltárja a tanulók milyen előzetes zenei tapasztalatokkal, zenei önmegítéléssel, illetve általános iskolai ének-zeneórákhoz fűződő attitűdökkel kezdik meg gimnáziumi tanulmányaikat.

Az eredmények azt mutatták, hogy a 6. évfolyamos osztályok tanulói az idegen nyelvet és a történelmet, a 4. évfolyamos osztályok diákjai a matematikát és a kémiát szerették a legjobban. Mindkét évfolyamon a hon- és népismeretet kedvelték a legkevésbé a diákok, míg az ének-zene a lista hátsó felében kapott helyett (átlag= 3,18). Az eredményekből kirajzolódik, hogy különösen a felső tagozaton gyakran változott az ének-zenetanár személye, kirívó esetben 7-8 énektanár is tanította a tantárgyat. Az alsó tagozaton az órákat a közös éneklés és a ritmikai készségfejlesztő feladatok jellemezték, ezzel szemben a felső tagozaton már több esetben elmaradozott az éneklés a tanulók elmondása alapján.

Az eredmények rámutattak a tanulók zenei tudása közötti számottevő különbségekre is (pl. hangszertudás, kóruséneklés). A tanulók a hangterjedelemben történő éneklést és a hangtávolságok felismerését és éneklését találták a legnehezebbnek, míg a ritmikai készségeiket (mint például a ritmushallást és ritmustapsolást) vélték a számukra legfejlettebb területnek. A tanulói javaslatok között legtöbben az éneklést, a zenehallgatás és a tananyag modernizálását szorgalmazták az énekórai tevékenységekre vonatkozóan, közvetlenül utalva a könnyűzene iskolai keretek közt történő tanulásának lehetőségére.

POROS ANDREA PhD, egyetemi adjunktus (Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar)

Ellen Key szívügye: a nőnevelés

Ellen Key (1849–1926) svéd tanár, felnőttoktató, filozófus, író, társadalmi és békeaktivista volt, aki szólás- és sajtószabadságot követelt. Az egyik első nő volt Svédországban, aki előmozdította a nők tulajdonhoz való jogának kérdését és az öltözködési reformot. Előadásában és röpirataiban előrevetítette, hogy a 20. század majd a gyermekek évszázada lesz, éppen úgy, ahogyan a 19. század a nők évszázada volt. Aktívan részt vett az általa felvázolt „elme és kultúra evolúciójának” oktatáson

keresztüli népszerűsítésében. Nevéhez főként *A gyermek évszázada* (Barnets århundrade) című híres szociálpedagógiai esszégyűjtemény fűződik, amely először 1900-ban jelent meg, és hamarosan nemzetközi bestseller lett, tizenhat nyelvre fordították le. A mű a 20. századi gyermekpedagógia alapjává vált. Key az anyák és a gyermekek védelmét szorgalmazta. A gyermeknevelés természetes megközelítését hirdette. Meggyőződése volt az, hogy a gyermekeket önálló egyéniségeként kell kezelni. Az oktatásban is kiállt a véleménynyilvánítás szabadsága mellett. Merőben eredeti erkölcsi modelljével a gyermekek jólétét kívánta előmozdítani és az oktatási rendszert jobbá tenni. Ezek azok az információk, melyeket a pedagógiát művelők tudnak Ellen Keyről. Az már kevésbé ismert, hogy Ellen Key ötven éven keresztül mintegy ötven könyvet és több száz cikket írt, valamint előadások százait tartotta főként női közönségnek nőnevelő célzattal. Elméleti keretének fő témái az általa „livstro”-nak (élethit) definiált új, szereteten alapuló etika és életfilozófia népszerűsítése, valamint a természetes gyermekgondozás-nevelés szemléletének elterjesztése, amely az anya és gyermek közti kapcsolat hangsúlyozására, valamint gyermekközpontú pedagógiára épül. Ellen Keynél kiemelt szerepet kapott az esztétika (szépség) és a szabadság kérdése a gyermekek és felnőttek oktatásában. Kiemelten fontos volt számára a munkásnők felvilágosítása és képzése. Közel álltak a szívéhez a népfőiskolák kínálta lehetőségek. Hitt az oktatás megváltó erejében. Abban, hogy akik tudással rendelkeznek, befolyásolhatják társadalmi helyzetüket, és végső soron hozzájárulhatnak egy új és jobb társadalom létrejöttéhez. Számos kezdeményezése volt a magasabb társadalmi osztályok nőtagjai és a munkásnők közötti távolságok mérséklésére és érintkezésére. Szemléletével hozzájárult a szociális jóléti politika előmozdításához a skandináv országokban és később Európa más országaiban a 20. század folyamán. Az előadás Ellen Key több szintéren folytatott nőnevelő-felvilágosító szerepvállalását kívánja bemutatni.

POSTA ISTVÁN GYÖRGY középiskolai tanár (Piarista Gimnázium, Budapest)

Felelősség a saját tanulásért: a fejlesztő értékelés lehetőségei a magyarórán

Mindennapi tapasztalatunk, hogy az iskola világa egyre idegenebb a diákok számára: a tananyag tartalma, az iskolai feladatok és sokszor a tanár személye is eltávolodott az ő világuktól. Valódi, hosszú távon is megmaradó, világlátást is formáló tudás azonban csak ott keletkezhet, ahol az iskolai feladat lehetőséget ad az azonosulásra, az autonómiára, a saját döntésekre, az élmény átélésére. A fejlesztő értékelés alkalmazása egy lehetséges választ kínál erre, amennyiben folyamatosan a diákok bevonásán alapul. Velük együtt kell gondolkodnunk a tanulási célokról, a fejlesztendő kompetenciákról, az ezekhez vezető lehetséges feladatokról, a feladatok értékelésének kritériumairól, az értékelés gyakorlatáról és leginkább a saját fejlődésüket támogató egyéni tanulási utakról. A diákok eközben felismerhetik a felelősségüket a saját tanulásukban: láthatóvá válik számukra az iskolai munka értelme, azonosulni tudnak a céljaival, az aktív részvétel a maguk és társaik számára adott rendszeres értékelésben pedig elmélyíti ezt az azonosulást.

Előadásomban a fejlesztő értékelés lehetőségeit és néhány magyarórai eljárását mutatom be, saját tanári gyakorlatomra alapozva.

PRESCOTT-PICKUP, FRANCIS J. PhD, egyetemi adjunktus (Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Angol–Amerikai Intézet)

A mentor-mentorált kapcsolat fontossága a tanárjelöltek szakmai fejlődésében

A mentor szerepe a gyakornok tanárok fejlődésében a tanítási gyakorlat során kulcsfontosságú. Ahogy Malderez (2024) rámutat, a mentor szerepe több szempontból is fontos: segítenie kell a mentorált gondolkodását a saját tanításáról, hogy hatékony döntéshozatali képességeket fejlesszen ki, példát kell mutatnia a professzionalizmusra az osztályteremben, és segítenie kell a mentoráltat, hogy megértse mások ötleteinek relevanciáját. A mentor gyakorlati tanácsokat kell adjon, és be kell vezesse a mentoráltat a szakmába, különösen abban az iskolában, ahol tanítanak. Malderez (2024) továbbá kiemeli a mentor szerepét az érzelmi támogatásban és a mentorált mint személy

támogatásában. A jelen tanulmányban azt vizsgálom, hogy a mentorokkal való kapcsolat hogyan befolyásolta 15 angol nyelvtanárjelölt tapasztalatait a hosszú és rövid tanítási gyakorlataik során. A rövid gyakorlat 15 óra megtartását jelentette egy gyakorló iskolában, míg a hosszú gyakorlat két szemeszter tanítást jelentett a mentorált által választott iskolában. A tanulmány mélyreható kvalitatív interjúkra támaszkodik, amelyeket online készültek röviddel a hallgatók diploma megszerzése után. Az interjúk körülbelül egy órán át tartottak, és téma szerint kerültek átírára és elemzésre. Az eredmények nemcsak azt mutatják, hogy a gyakorló tanárok tapasztalatai a mentorokkal vegyesek voltak, hanem azt is, hogy maguk a gyakorlók tanárok mit kerestek egy mentorban. Remélhetőleg, ez a kutatás elősegíti ennek a nagyon fontos kapcsolatnak a megértését, és segítséget nyújthat mind a mentoroknak, mind a mentoráltaknak a jövőben.

RADVAI TERÉZ mesteroktató (Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar)
Digitális elemek az iskolai nyelvfejlesztés korai szakaszában

Az előadás egy folyamatban lévő kutatás bemutatása kapcsán az általános iskolai nyelvoktatásban alkalmazott digitális elemek alkalmazásának lehetőségével foglalkozik. Az ELTE Tanító és Óvóképző Kar Digitális Gyermekekori Nyelvtanítás Kutatócsoportja az MTA közoktatás-fejlesztési kutatásának részeként országos felmérést végzett, nyelvtanítókkal készült interjúkat elemzett és metaforavizsgálatot végzett, melyekben arra a kérdésre kereste a választ, miként zajlott a koronavírus idején az online térbe kényszerült nyelvoktatás, és ez hogyan alakította át a nyelvpedagógusok gyakorlatát a későbbi jelenléti oktatásban. Az előadásban a kutatás egyik részlete közelebbről is górcső alá kerül a nyelvpedagógusokkal készült interjúk kapcsán: a házi feladatok szerepe az önálló tanulóvá nevelésben digitális környezetben.

SINKOVICS ÁDÁM doktorandusz (Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Doktori Iskola)
Tanórai mobilkészítő-használattal támogatott kompetenciafejlesztés gyakorlatának vizsgálata

A mobil- és okoseszközök pedagógiai tárgyú tanórai használatának vizsgálata népszerű témája az elmúlt évtized hazai és nemzetközi kutatásainak. (Buda 2017; Czékman 2023; Kárpáti 2015; Kongsgården 2016; Winstead 2022).

Az eszközhasználathoz kapcsolódó módszertan ernyőfogalma, a digitális pedagógia egyik alapvetése, hogy a technológia alkalmazásával megvalósított multimediális tartalomközvetítés és feldolgozás korszerű módon, a tanulói aktivitásra építve segíti a tanulás és tanítás folyamatait, erősíti a tanulók digitális és társas kompetenciáit (Szűts 2020).

Vizsgálatunkban az eszközhasználat eddig feltárt és azonosított pozitív jellemzőin túl arra a kérdésre kerestük a választ, hogy az aktivitásra és az ismeretek értelmezésére épülő tanórai feladatok hogyan befolyásolják a kiemelt kompetenciaterületek (Katona 2020) működési jellemzőit.

A 2020- 2022-es tanéveket felölelő longitudinális kutatásban egy hátrányos helyzetű középiskolai tanulócsoport (N:14) tablettel támogatott tanórai munkáinak előre kialakított szempontrendszer alapján történő értékelésével különböző készségeket vizsgáltunk. Az értékelési kategóriák a saját fogalmazásra, a szövegstílusra, a strukturáltságra, az értelmezői nézőpontra, a feladatnak megfelelésre és a kreativitásra vonatkoztak.

A mérési és értékelési folyamatot egy kreatív alkotások értékelésére alkalmazott módszertan (Amabil 1982) adaptálásával valósítottuk meg.

A kapott eredmények elemzése során az összesített értékek alakulása mellett vizsgáltuk a tanulói eredmények trendjeit, a relatív teljesítmény, a fejlődési ütem és a mérések közötti változások tartományát.

Az elemzés megmutatta, hogy a vizsgált készségek eltérő fejlődési mintákat mutattak. Míg egyes készségek, mint a "saját fogalmazás", konzisztensen magas szinten teljesítettek, mások, mint

a "feladatnak megfelelés", vagy a „kreativitás” jelentős fejlődési ívet jártak be a kutatási időszakot tekintve.

Az eredmények általános jellemzője, hogy minden esetben javulás történt az éven belül elemzett szempontok értékeiben, ami arra utal, hogy az alkalmazott alkotótevékenység-alapú mobil eszköz-használat elősegítette a vizsgálat körébe vont tanulói készségek fejlődését.

SÓGOR CSILLA PhD adjunktus (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Magyar Kémia és Vegyészmérnöki Intézet, Kolozsvár) – **MÜLLER NIKOLETTA** (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Magyar Kémia és Vegyészmérnöki Intézet, Kolozsvár) – **BÁLINT-SVELLA ÉVA- KATALIN** (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Alkalmazott Pedagógia és Didaktika Intézet, Bambi Óvoda, Kolozsvár)

Varázsegyetem az óvodában - Kémiai kísérletekkel a természettudományos gondolkodásért

Sok hetedikes diák úgy tekint a kémia tantárgyra, hogy teljesen biztos abban, hogy ő ezt soha nem fogja érteni, szeretni. Az egyik legjobb módszer ennek megelőzésére a természettudomány területhez való pozitív viszonyulás megalapozása óvodás és kisiskolás korban. Ez az az időszak, amikor a gyermeki kíváncsiság nem ismer határokat és erre a nyitottságra és nagyfokú érdeklődésre alapozva bevezethetjük őket a természettudományok gazdag és izgalmas világába. Az óvodás korban végzett kémiai kísérletek nemcsak szórakoztatóak, érdekesek, hanem segítenek kialakítani a tudomány iránti szeretetüket és érdeklődésüket, valamint fejlesztik a problémamegoldó és kritikai gondolkodásukat. A kísérletezés során megtanulják, hogyan lehet feltenni kérdéseket, és hogyan lehet ezekre a kérdésekre megkeresni a válaszokat. A sikeres kémiai kísérletek végrehajtása pozitív élményeket nyújthat az óvodásoknak, ami erősítheti az önbizalmukat és a hozzáállásukat a tanuláshoz és a felfedezéshez.

Kutatásunk az óvodapedagógusok kémiai és fizikai kísérletekhez való viszonyát és tapasztalatait vizsgálja. 50 Kolozs-megyei óvodapedagógus töltötte ki a kérdőívet, amiben rákérdeztünk többek között arra, hogy hogyan viszonyultak iskolai tanulmányaik során a természettudományos tantárgyakhoz, milyen gyakran végeznek egyszerű kísérleteket óvodai tevékenységeik során, honnan származnak ezek a kísérletötletek. A válaszadókat kértük, soroljanak fel konkrét kísérleteket.

A kérdőívben arra is rákérdeztünk, hogy a pedagógusok részt vettek-e már kémiai/fizikai témájú továbbképzéseken, illetve arra, hogy részt vennének-e egy ilyen jellegű képzésen a jövőben.

Az eredmények azt mutatják, hogy a pedagógusok 62%-a gyakran, vagy nagyon gyakran végez kísérleteket az óvodában, 38% nagyon ritkán, vagy egyáltalán nem szokott kísérletezni.

A válaszadók 83%-a az interneten talált források alapján végzett kísérleteket, 44,7% saját ötleteket fejlesztett ki. 40,4% kért tanácsot kollegáktól a kísérletek elvégzéséhez. 8 fő jelölte be, hogy az iskolai tanulmányai során tanult, míg 6 fő az egyetemi tanulmányai során megismert kísérleteket építette be a tanítási gyakorlatba.

Kérdőívünkben, melyet igényfelmérésnek is szántunk, az derült ki, hogy az óvodapedagógusok szívesen vennének részt olyan továbbképzésen, ahol különböző kísérletek munkamenetét és tudományos magyarázatát is megismerhetik. Célunk a továbbiakban (ebből a megfogalmazott igényből kiindulva) ilyen szakmai továbbképzés létrehozása, hogy az óvodapedagógusok magabiztosan sajátítsák el a szakmai háttérrel ahhoz, hogy hatékonyan tervezzék és valósítsák meg a természettudományos tevékenységeket.

SZABÓNÉ MARLOK JÚLIA PhD, igazgató (Pilisszentkereszti Szlovák Nemzetiségi Általános Iskola)

A nulladik évfolyam és a magyarországi szlovák nemzetiségi oktatás

A magyar oktatási rendszer szerves részét képező nemzetiségi nevelés-oktatásban a 13 hazai nemzetiségből, az iskolarendszerrel rendelkező nemzetiségek tekintetében, az elmúlt években a

budapesti Szlovák Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégiumhoz hasonló, többcélú nemzetiségi intézmények közül a 2004/2005. tanév megkezdésétől 2017-ig német, horvát és szerb intézmények gimnáziumaiban került sor nyelvi előkészítő osztályok megszervezésére.

Az érdeklődők középiskolai tanulmányaikat a 4+1 évfolyamos képzési formában a következő köznevelési intézményekben kezdhették meg: Miroslav Krleža Horvát Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium, MNOÖ Koch Valéria Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Kollégium és Pedagógiai Intézet, Horvát Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium, Nikola Tesla Szerb Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium. A magyarországi szlovák nemzetiségi fiatalok számára hasonló nyelvi alapozó képzés nem volt biztosított.

A szlovák nemzetiségi nyelvi előkészítő évfolyam megszervezése és a 2017/2018-as tanévben történő beindítása fontos mérföldkővet jelentett a budapesti szlovák iskola - tágabb értelemben a magyarországi szlovák nemzetiségi oktatás – szempontjából. Az induló nulladik évfolyam diákjai a 2021/2022. tanév rendes érettségi vizsgaidőszakában adtak számot tudásukról. Előadásomban a szlovák nyelv és irodalom tantárgy utóbbi három évének év végi osztályzatait és a végzős tanulók érettségi vizsgaeredményeit a szummatív értékelés szintjén szeretném összehasonlítani az hosszú évek tapasztalatain alapuló megfigyelés, elemzés és értékelés alapján levont következtetések és eredmények közzétételére fókuszálva.

Tisztában vagyok azzal, hogy a jövőben átfogóbb képet kaphatunk, amennyiben az összehasonlító elemzés módszerével folyamatosan elemezzük a tanulmányi és érettségi vizsgaeredményeket, amivel hozzájárulhatunk akár a jövőbeni intézményfejlesztés irányainak meghatározásához is.

SZILVA ZSUZSANNA tanársegéd (Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Sopron) –
SZILÁRD ZSUZSANNA PhD, főiskolai tanár (Semmelweis Egyetem Pető András Kar)
Óvodai testnevelési tantervek és alkalmazási lehetőségeik a gyakorlatban

Bevezetés: Az óvodai testnevelési tantervek az elmúlt évtizedekben jelentős változásokon mentek keresztül. A kutatás célja az 1989-es régi, a 2012-es új, valamint a nemzetközi iskolák többségében használt SHAPE tantervek elemzése, különös tekintettel azok gyakorlati alkalmazására.

Módszertan: A kutatás során dokumentumelemzés és interjúk segítségével vizsgáltuk meg a tantervi változásokat és azok hatásait. 76 óvodapedagógus hallgatót kérdeztünk meg, akik a tantervek segítő vagy gátló hatásairól osztották meg tapasztalataikat, illetve gyakorló óvodapedagógusokkal készítettünk interjút.

Eredmények: Az eredmények rámutattak, hogy a régi tanterv használhatósága egyszerűbb, konkrétabb kereteket biztosított, amely segítette a mindennapi testnevelés megvalósítását. Ezzel szemben az új tanterv tágabb kereteket nyújt, amely lehetőséget ad a pedagógusok számára a testreszabott oktatásra, de több kihívást is jelent a gyakorlati alkalmazás során. A megkérdezett hallgatók véleménye megoszlott: a régi tanterv részletességét sokan pozitívként emelték ki, míg az új tanterv rugalmassága a kreatív testnevelést támogatta.

Következtetések: A kutatás szerint mind a régi, mind az új tantervnek megvannak az előnyei és hátrányai. Míg a régi tanterv a gyakorlati oktatásban jobban használható volt, az új tanterv nagyobb szabadságot biztosít a pedagógusok számára, különösen a differenciált oktatásban és a speciális nevelési igényű gyermekek integrációjában. A tantervi változások hatékonysága szempontjából kulcsfontosságú, hogy a pedagógusok megfelelő támogatást kapjanak az új irányelvek alkalmazásához.

SZURDOKI ERZSÉBET egyetemi adjunktus – **BAUER ZITA** mestertanár - **B. ZSOFFAY KLÁRA** PhD, egyetemi adjunktus – **BIHARINÉ KREKÓ ILONA** PhD, **DANCS GÁBOR** tanársegéd, **DERDÁKNÉ KOVÁCS KLÁRA BEATRIX**, **FÜLÖP VERONIKA** mestertanár, **GYIMES BERNADETT** mentortanító, **JÓZSA ILDIKÓ MARIANNA** mentortanító, **KOÓSNÉ SINKÓ JUDIT** oktató, **KULMAN KATALIN** PhD, egyetemi adjunktus, **LÁNG**

ANNAMÁRIA mentortanító, **MESTERHÁZY FERENC** igazgató, **VENYINGI BEÁTA** mestertanár, **VITÁLYOS GÁBOR ÁRON** PhD, egyetemi docens (Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar)

Az integrált környezetismeret tanítás hatásainak első felmérése

A 2020 szeptemberében bevezetett módosított Nemzeti alaptanterv számos változtatás mellett az általános iskolák első és második évfolyamán megszüntette az önálló környezetismeret tantárgyat, úgy, hogy a korábbi tartalmakat más tárgyakba integráltan kell/kellene oktatni.

Kutatásaink során arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a más tantárgyakba integráltan oktatott környezetismeret oktatás milyen hatékonyságú, illetve kíváncsiak voltunk arra is hogyan valósult meg az integrált oktatás a gyakorlatban. Kérdőívekkel mértük a tanulók természettudományos ismereteit és attitűdjét és ehhez kapcsolódóan felmértük a pedagógusok tapasztalatait is az integrált oktatással kapcsolatban, szintén kérdőíves formában.

A 2021/22-es és 2022/23-as tanév elején készült a harmadik osztályos tanulók tudásának és attitűdjének felmérése. A felmérésben résztvevő iskolák közül kettőben megmaradt a környezetismert oktatás külön tantárgyként a 2022/23-as tanévben is. 7 iskola 29 osztályában készült a felmérés, amely 607 db értékelhető kitöltést eredményezett. Kérdéseinkkel a konkrét feladatokon keresztül képességeket, fajismeretet, és az egészséges életmóddal kapcsolatos ismerteket is vizsgál. A kiértékelés a feladatokban elért pontszám alapján történt.

A 2021-es felmérésben a diákok jobban teljesítettek minden feladat típusban, mint 2022-ben. 2022-ben a környezet ismertet tanulók eredményei jobbak, mint a környezetismeretet nem tanuló diákoké. A harmadik évfolyamon kimutatható, a környezetismeret oktatás változásának negatív hatása a gyerekek tudás szintjében.

A tanítói kérdőívet online osztottuk meg és szakdolgozat keretében 117 kitöltés alapján kaphattunk egy szűk keresztmetszetet az integrálás megvalósításának gyakorlatáról. A törvényalkotó elképzelésének megfelelően a legnagyobb arányban a magyar nyelv és irodalom, a technika és tervezés, valamint a vizuális kultúra tárgyakban jelent meg az integrált tananyag, és a kitöltő pedagógusok is ezen tárgyakat tartották legalkalmasabbnak az integrálásra. A környezetismeret tantárgy korábbi témái is ezen tárgyakba lettek integrálva legnagyobb arányban. Kivéve a mérhető tulajdonságok vizsgálata, ahol a matematika tantárgy volt a legtöbb kitöltő által megjelölve. A kompetenciafejlesztés sikerességéről azonban sokkal negatívabban nyilatkoztak a kitöltők, több mint 40%-uk szerint rosszul vagy nem igazán sikerült a kompetenciafejlesztés, míg 35% szerint is csak közepesen.

TISZAI LUCA PhD, habil. egyetemi adjunktus (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Budapest) – **SÁNDOR KATALIN** tanársegéd (ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Általános Gyógypedagógiai Intézet)

Alkosd újra fényképpel- Inkluzív élmények a Vasarely múzeumban

Az előadás során egy négynapos inkluzív képzés záróeseményét szeretnénk bemutatni. A szakemberek számára a súlyos-halmozott fogyatékossgal élő gyermekekkel vagy felnőttekkel való munka jelenleg is gyakran kihívást jelent, a célcsoportra alkalmazható módszerek ismerete még nem feltétlenül nevezhető evidenciának. A képzést, amelynek során súlyos-halmozott fogyatékossgal élő emberekkel alkalmazható művészetterápiás módszereket mutattunk be, az ipolytölgyesi Szent Erzsébet Otthonban tartottuk. A képzés sajátossága az volt, hogy a délelőtti elméleti blokkok után a tanult módszerek gyakorlati bemutatásában az intézmény lakói, akik az adott módszert ismerik — tapasztalati szakértőként segítették a munkánkat. A képzés zárónapján a Vasarely múzeumban voltunk, minden résztvevő egy-egy tapasztalati szakértővel párban dolgozott. Az volt a feladat, hogy gondolják újra a látott műveket: alkossanak új képeket a társak és fényképezőgép segítségével.

A feladat azért volt érdekes, mert sokan, akik korlátozott verbális kóddal képesek kommunikálni, gazdag képi fantáziával rendelkeznek. Náluk különösen fontos szerepet játszik a

kép, van, aki tudatosan azért készít fényképeket, hogy később ilyen módon „el tudja mesélni”, mi történt vele, merre járt, és ő is elkéri barátai telefonját, hogy megnézze a képeket.

A feladat erre az erőteljes képi nyelvre épült, amely alapot adott arra, hogy a résztvevők ne alá-fölérendelt kapcsolatban, hanem kölcsönös és egyenlő felekként tudjanak részt venni a projektben.

TORGYIK JUDIT PhD, habil. egyetemi docens (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ, Budapest)

Mitől lesz jó az iskola?

Az UNESCO fenntartható fejlődési céljai (SDG) között található a negyedik, oktatásra vonatkozó célkitűzés, amely szerint minden tanulónak biztosítani szükséges a minőségi oktatáshoz való hozzáférést az oktatási rendszerben. Vajon mitől lesz jó az iskola? S hogyan vélekednek erről a gyerekek? A diákok több évet töltenek a kötelező iskolázás éve alatt a közoktatási intézmények falai között, azonban viszonylag kevés olyan vizsgálat áll rendelkezésre hazánkban, amelyben az ő véleményüket, elképzeléseiket kérdezték volna meg az oktatás minőségéről, ötleteiket kérték volna annak javítási lehetőségeiről. Előadásomban általános és középiskolai tanulók között végzett interjú adatfelvételen alapuló felmérést mutatok be, amelynek során arra voltam kíváncsi, hogy a tanulók szerint milyen a jó iskola, mi kell ahhoz, hogy a gyerekek jól érezzék magukat az iskolában, s hogyan lehetne javítani a mostani iskolarendszeren. Az eredmények azt mutatják, hogy a diákok két lényeges szempontot tartanak igazán fontosnak – több más aspektus mellett, az egyik a jó pedagógus, a másik a jó osztályközösség. Az interperszonális kapcsolatok milyensége nagyban meghatározza az iskola minőségét. Nem a tananyag, hanem az emberi tényező került első helyre a tanulóknál. Azt a tanárt nevezik jónak, aki nem csupán a tananyaggal foglalkozik, hanem a diákok személyiségével, emberi szükségleteivel is törődik a tanítás során. Mint ahogy minden humán szakmában, úgy az oktatásban is igen lényeges a törődés, a tananyag mellett a gyermek, a diák igényeinek figyelembevétele, a személyre szabott figyelem biztosítása. A minőségi iskola ugyanakkor befogadó is, ahonnan nem rekesztenek ki, nem bántanak, hanem biztonságot nyújtanak mindenki számára. Ebben az osztály összetétele, tanulóinak egymáshoz való pozitív viszonyulása kap meghatározó szerepet. Az osztály hangulatát, légkörét, tagjainak egymáshoz való viszonyát a tanárok nagyban befolyásolhatják. Az előadás arra is kitér, hogy mit tehetnek a pedagógusok a fenti cél elérése érdekében.

TÓTH ZOLTÁN PhD, habil. nyugalmazott egyetemi docens (Debreceni Egyetem Természettudományi Kar, Kémiai Intézet és MTA-DE Korai Természettudomány-tanulás Kutatócsoport)

Kisiskolások néhány kémiai fogalommal kapcsolatos tudásszerkezete

A tudásszerkezet feltárásának egyszerű eszköze a szóasszociációs teszt. Első magyarországi megjelenése (Kluknavszky és Tóth, 2009) óta egyre gyakrabban alkalmazzák hazai kutatók is, és óvodások vizsgálata során kidolgozták a teszt szóbeli felvételének technikáját is (Daru és Tóth, 2014). Ezzel a technikával vizsgáltuk kisiskolások természettudományos fogalmakkal kapcsolatos tudásszerkezetét. Jelen előadás a kémiai fogalmakkal kapcsolatos eredmények bemutatására korlátozódik.

A felmérésben Kelet-Magyarország 6 iskolájának 1-4. évfolyamos tanulói vettek részt (1. évfolyam: 19, 2. évfolyam: 25, 3. évfolyam: 11, 4. évfolyam 25 fő). (A 3. évfolyam eredményeit a kiugróan kis létszám, valamint a tanulók jelentős részének motivátlansága miatt kihagytuk a végső értékelésből.) A szóbeli interjúkat az előzetesen felkészített 16 pedagógus vezette és rögzítette. A válaszokat tartalmazó hangfájlokat a szerző dolgozta fel és értékelte.

A felmérés során a kémia témakörébe tartozó 6 fogalommal („égés”, „oxigén”, „rozsodás”, „szén-dioxid”, „vas”, „atom”), mint hívó szóval kapcsolatosan kértük a tanulókat,

hogy maximum 1 percben mondják el, mi jut azokról eszükbe. Az egyes fogalompárok esetén kapott közös asszociációk alapján számoltuk ki a kapcsolati együttthatókat, majd átlaguk alapján rajzoltuk meg a három vizsgált évfolyam jellemző kapcsolati hálóját.

Megállapítottuk, hogy

- a 4. évfolyamos tanulók minden esetben több asszociációt adtak a hívó szavakra, mint az 1. vagy 2. évfolyamosok. A legkisebb átlagos asszociáció-számot az „atom” fogalomra kaptuk mindhárom évfolyam esetében.
- nincs különbség a vizsgált három évfolyam jellemző kognitív struktúrájában: számottevő kapcsolat csak az „oxigén” és a „szén-dioxid”, valamint a „rozsdásodás” és a „vas” fogalmak között van. A kisiskolások az „égés” és az „atom” fogalmakat nem tudják kapcsolni a másik öt fogalom egyikéhez sem, noha az égés számukra jól ismert fogalom (erről tanúskodik, hogy 2. és 4. évfolyamon ebben az esetben kaptuk a legtöbb asszociációt).
- az „oxigén” és a „szén-dioxid” fogalmakat elsősorban a „levegő”, „ember”, „fa”, és „lélegzés” asszociációk kapcsolják össze.
- a „rozsdásodás” és a „vas” fogalmakat szinte kizárólag a „fém”, „vas” vagy „acél” asszociációk kötik össze.
- elgondolkodtató, hogy az „atom” esetén szinte kizárólag a „bomba”, „atombomba”, és a „robbanás” asszociációk jelennek meg minden évfolyamon.

TRENTINNÉ BENKŐ ÉVA PhD, egyetemi docens – **ÁRVA VALÉRIA** PhD egyetemi docens (Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar)

Az ingahatás nyomában: az online nyelvoktatás kihívásai és lehetőségei a pedagógusok metaforáin keresztül

Az oktatási módszertanok területén folytonosan érvényesül az ingahatás: a tradicionális és az új, modern, innovatív megközelítések állandó kölcsönhatásban vannak egymással; a szakma az ideális egyensúly kialakítására törekszik.

A Covid-19 kapcsán is jól megfigyelhető ez a jelenség, a lehangsúlyosabban talán az online eszközök, applikációk és platformok térhódítása terén. Korábban az általános iskolában csak az informatika órákon jelent meg hangsúlyosan a digitális eszközhasználat. Az idegennyelvi és célnyelvi órákon kevésbé volt elterjedt, leginkább internetes keresés, email küldés vagy YouTube videók lejátszásán keresztül valósult meg a digitális oktatás. 2020-ban a távolléti oktatásra való váratlan átállás miatt a nyelvpedagógusok rákényszerültek online eszköztáruk drasztikus bővítésére. A kezdeti nehézségek leküzdése után a nyelvpedagógusok nagy többsége egyre pozitívabb kapcsolatot alakított ki a digitális világgal. A lezárások időszaka alatt folyamatosan képezték és motiválták önmagukat, egymást és a gyerekeket, sőt a szülőket is. A pedagógustársadalom minden szintjén, az óvodától a felsőoktatásig hatalmas fejlődés következett be a digitális kompetenciák terén.

A pedagógia pozitív időszakait, kiugró változásait általában jellemzően hullámvölgyek követik. A tantermekbe való visszatérés után, a jelenléti oktatás a mindennapjaiba a digitális eszközök használata csak részlegesen tudott beépülni. Csak a leginkább kedvelt, könnyen használható eszközök maradtak váltak a nyelvtanítói rutin részévé.

Napjainkban a technikai fejlődés, valamint az oktatáspolitikai változások újabb fordulatokat eredményeznek. Ilyen az M.I. látványos előretörése, illetve az okos eszközök iskolai használatának korlátozása. Ezek a legújabb jelenségek abba az irányba mutatnak, hogy a felívelés után ismét a háttérbe szorul a digitális oktatás jelentősége.

Az MTA és ELTE TÓK közös közoktatás-fejlesztési projektje az általános iskolai nyelvtanításban megvalósuló digitális elemeket vizsgálja. A Digitális Gyermekkori Nyelvtanítás Kutatócsoport egy országos kérdőíves felmérést (N=706) és interjúkat (N=29) készített, valamint kiegészítő metaforavizsgálatokat végzett. Az eredmények megmutatták, hogyan küzdötték le a tanárok az online oktatás kezdeti nehézségeit és alakították át pedagógiai gyakorlatukat. Mindez azt sugallja, hogy a digitális átállás szakmai és személyes fejlődési lehetőségeket teremtett a

pedagógusok számára. Az előadás a metaforák segítségével mutatja be, a kihívások ellenére és hatására a pedagógusok szemlélete is pozitív irányban változott.

Az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program (2021-25, 57/2019. (X. 22.) számú elnökségi határozat) támogatásával.

URBÁN PÉTER PhD, főiskolai docens (Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola)
Az érdeklődés tanuláseméleti megközelítése

A tanulók által mutatott érdeklődés jelentőségének felismerése minden bizonnyal egyidejű a tanulási folyamatok tudatos megszervezésének igényével. Nem véletlen, hogy mind a pedagógia történeti modelljei, mind a kortárs neveléstudományi koncepciók egyik központi területeként azonosíthatjuk a fogalmat. A vonatkozó kutatások tekintélyes múltja ellenére az érdeklődés kérdése kétségkívül ma is aktuális probléma, kiküzdését, a tanulók figyelmének megnyerését a tanulás tág értelemben vett környezetének soha nem tapasztalt változásai nehezítik.

Az érdeklődés felkeltésének „didaktikai feladata” elméleti és gyakorlati szempontból is többnyire módszertani problémaként merül fel: a „tanítás” részeként jelentkezik, azaz olyan tevékenységként, amelyet elsősorban a tanárnak kell elvégeznie. Mindez könnyen azt az illúziót keltheti a tanulási környezetet tervező pedagógusban vagy az elméleti szakemberben, hogy a cél érdekében alkalmazott módszertani eszközöktől egyfajta mechanikus működés révén remélhető az érdeklődés kialakulása. E félreértés aztán könnyen teremthet olyan, a célok és az eszközök összemosódásából fakadó helyzetet, amikor a tanulók ugyan számukra élvezetes, élményt jelentő tevékenységeket végeznek, ám e tevékenységek viszonya a tanuláshoz tisztázatlan és esetleges marad.

A konstruktivista tanulásemélet teoretikus és terminológiai keretei között előrehaladó gondolatmenetünkben arra teszünk kísérletet, hogy az érdeklődés fogalmát tanuláseméleti kontextusban konceptualizáljuk, az érdeklődés kialakulását pedig a „tanítás” helyett a „tanulás” területére helyezzük át, ezzel a tanári tevékenységek helyett a tanulói aktivitás jelentőségét hangsúlyozva. Előadásunkban amellet érvelünk, hogy a kíváncsiság, a kérdés és az érdeklődés maga is tudásként (a tanuló előzetes tudásának részeként), illetve a már meglévő tudás eredményeként határozható meg. Az érdeklődés kialakulását emiatt tanulásként, a tanuló aktív tudáskonstrukciójaként interpretáljuk. Ennek fényében arra teszünk javaslatot, hogy az érdeklődés komplex problematikáját a leginkább bevett módszertani megközelítés helyett vagy mellett – de mindenképpen azt megelőzően – a tanulói autonómia összefüggésében tegyük vizsgálat tárgyává. Elméleti jellegű kutatásunk korántsem kívánja felszámolni a dialógus lehetőségeit a tanulói érdeklődés „felkeltésére” irányuló korábbi koncepciókkal; az előadásban kínált új szempontok megítélésünk szerint a korábbi eredményeket is új, gazdagabb összefüggésben képesek láttatni.

VÉGHELYI PÉTERNÉ ügyvezető elnök (Legati Caritatis Ifjúsági Egyesület)
A tanulói ismeretképződés propedeutikája

Kutatásaim során a tanulói gondolkodás ismeretelméleti struktúráját, az ismeretképződés útját vizsgálom. Azt kutatom, hogyan jönnek létre az ismeretek a személy gondolkodó elméjében. Miként érhetők tetten a tudás kialakulásában az elme szellemi mozgásai és hogyan ismerheti meg a tanuló a saját szellemi létmódját tudásanyagának bővülése során? A megismerő ugyanis a szellemi megnyilvánulásainak valamennyi formáját magában foglaló lélek működésére reflektálva képessé válik arra, hogy ismeretképződését az elme, ész, értelem és emlékezet speciális, önreflexív észlelésével ellenőrzése alá vonja és megértését fejlessze a „diszkurzív én” és az intuitív megértés kapcsolatának megtapasztalásával. Középiszolás tanulókkal végzett több éves folyamatkövető vizsgálataim során megállapítottam, hogy az új ismeretek nem épülnek be tartósan az emlékezetükbe. Az érettségi vizsgák számonkérési módozatai között egyre több helyen alkalmazzák a gondolattérkép mentális reprezentációs formáját (Buzan, Tony: The Mind Map Book, 1996). A

tanulók azonban az ismereteket, tudáselemeket szegmentált formában sajátítják el, ezzel mintegy kihagyják az elme *interface*-ként funkcionáló képzetalkotó képességét. Ennek eredményeképpen a megismerésük felületes, mert a fogalomalkotás folyamatában nem ismerhetők fel a tényleges formák, az egyes tudáselemek egymáshoz való kapcsolódásai, így az emlékezetben való rögzülés nem történik meg. Előadásomban a tapasztalás háromféle módját kívánom bemutatni: testi/érzéki; szellemi; valamint kiemelten a legmagasabb rendű értelmi megismerés mozgásainak bemutatásával, elsősorban Aurelius Augustinus ismeretelméleti struktúrájának kibontása által. E megismerési formákat a tanulás-tanítás propedeutikájának nevezhetjük abban az értelemben, hogy a gondolkodás tanítását valósítja meg. A tudásmérés szempontjából legnagyobb relevanciával bíró emlékezet – mint tudástár – formákat tárol, a forma tehát valójában az a mód, amit aktualizálódott gondolkodásmódnak, viselkedésmódnak nevezünk, miáltal a megismerő képes a tárgyi valóság (realitás) megragadására. A háromféle tapasztalási módból áll az elemző-összetevő (analitikus-szintetikus) gondolkodás, mely működésének ismerete feltétele annak, hogy az egyes ismeretanyagok mentális reprezentációja egy gondolat-térképpel ábrázolható legyen. Kutatási eredményeim azt igazolják, hogy az tudásképződés propedeutikai ismeretkörének tanításával (Véghelyi, 2021) a tanulók képessé válnak képzettársításai és mentális struktúrájuk szellemi nyomon követésére, ami lehetővé teszi a gondolat-térkép megalkotását, mely nagymértékben segíti az ismeretek tudatos bővülését.

VEREBÉLYI GABRIELLA PhD, egyetemi adjunktus (Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar, Győr)

A gyógypedagógus hallgatók szociális és érzelmi képességei a munkaerő-piaci elvárások tükrében

Társadalmi elvárás, hogy az iskolák a szociális és érzelmi tanulás fejlesztésének központjaiként működjenek. Az oktatási intézmények a társadalom mikrokozmosza, ahol a tanulók különböző gondolkodásmódokkal, élethelyzetekkel szembesülnek. A pedagógusok kulcsszerepet játszanak a tanulók szociális és érzelmi fejlődését elősegítő iskolai környezet kialakításában, szociális és érzelmi képességeiknek fejlettsége pedig alapvető fontosságú a hatékony oktatásban és a diákok sikeres fejlődésében. A megfelelő szintű szociális és érzelmi képességek segíthetnek a diákok érzelmi támogatásában, a hatékonyabb (asszertív) kommunikációs folyamatok kialakításában, a konfliktusok problémamegoldó fókuszú kezelésében. A felnövekvő generációknak fontos, hogy a pedagógusaik modellként, példaképként mutassanak utat az élet különböző területein és helyzeteiben. A pedagógusok ezen képességeinek fejlettsége nemcsak a diákokra van hatással, hanem saját jólétükre is, segíthet a stressz kezelésében, a munkahelyi kihívásokkal való megküzdésben és a pozitív munkakörnyezet fenntartásában, ami hozzájárulhat a pedagógusi elégedettség növeléséhez, az életminőség javításához is.

A szociális és érzelmi képességek rendkívül komplex rendszeréből két területet kiemelve, vizsgálatomban arra keresem a választ, hogyan strukturálódik a gyógypedagógus hallgatók érzelmi intelligenciája és milyen konfliktuskezelési stratégiákat alkalmaznak a hétköznapi problémáinak megoldásakor.

A kutatásban 487 nappalis és levelezős tanrendű gyógypedagógus hallgató vett részt. A keresztmetszeti kutatásban a két terület felmérése standardizált, önbevalláson alapuló kérdőívek kitöltésével valósult meg. Annak érdekében, hogy még pontosabb képet kapjak a hallgatók érzelmi képességeiről és megküzdési stratégiáiról, arra kértem őket, hogy írják le, hogyan reagálnának három, az iskolai élethez köthető szituációra. A kérdőívek értékelése és a „szituációs” reflektálás tartalmi elemzésének alapján elmondható, hogy a gyógypedagógus hallgatók érzelmi intelligencia struktúrája általánosságban rendkívül kiegyenlített, a jelenleg alkalmazott megküzdési stratégiáik pedig legtöbbször nem segítik őket a problémák valódi megoldásában.

Az eredmények arra sarkallnak, hogy saját oktatói munkámban még nagyobb tudatossággal segítsen a leendő pedagógusok szociális és érzelmi képességeinek fejlesztését és ennek fontosságára felhívjam más képzőhelyek figyelmét is. A köznevelésben megjelenő gyermekek

megfelelő fejlesztését csak olyan személy tudja hatékonyan megoldani, aki maga is fejlett szociális és érzelmi képességekkel, kompetenciákkal rendelkezik. Nekünk, a pedagógusképzésben dolgozóknak a felelősségünk, hogy a hallgatók megfelelő felkészültséggel jelenjenek meg az oktatás formális és informális területeit is magában foglaló munkaerő-piacon.

ZSOLNAI MÁRTON magyar vendégoktató (*Vilnisi Egyetem, Filológiai Kar, Skandináv Tanulmányok Központ*)

Félelem és reszketés: egyetemi szóbeli vizsgák elemzése retrospektív narratívák alapján

A kutatás során a szóbeli vizsgákon tapasztalt tanári kommunikációt vizsgáltuk magyar egyetemi hallgatók retrospektív beszámolói alapján, különös tekintettel a verbális agresszióra és a negatív, homlokzatromboló tanári megnyilatkozásokra. Külön figyelmet fordítottunk az esetlegesen megjelenő nemi sztereotípiákra és előítéletekre a férfi és női vizsgázók csoportjával szemben, illetve a nemzetekhez köthető sztereotípiákra a külföldi hallgatók esetében.

Az online kérdőíves kutatás (n=80) értelmezési keretét mélyinterjúk (n=5) segítségével bővítettük. Arra szerettünk volna választ kapni, hogy milyen arányban és milyen mértékben jellemző a hallgatókra a vizsgaszorongás a szóbeli vizsgákon, hogy élték meg a szóbeli vizsgázás folyamatát, illetve azt, hogy milyen hatással van a hallgatói vizsgaélményre a vizsgáztató tanár viselkedése és a pozitív vagy éppen negatív légkör a szóbeli vizsgákon. Emellett a szóbeli és az írásbeli vizsgák különbségeiről, az egyes vizsgatípusok kapcsán megélt előnyökről és hátrányokról is sikerült információt gyűjteni.

Az eredmények alapján az egyetemi hallgatók jelentős többsége szenved valamilyen mértékben a szóbeli vizsgák alkalmával a vizsgaszorongás miatt. A tanári kommunikáció és a kellemes vagy éppen kellemetlen vizsgalégkör egyértelműen hatással van a hallgatói vizsgaélményre: negatív, illetve pozitív irányba befolyásolhatja azt. A tanári viselkedéshez kapcsolódó szemléletes metaforikus képek megismerése és elemzése a kutatás legizgalmasabb részeredményei közé tartozik. A metaforaelemzés eredményei alátámasztották a tanár fontos szerepét a vizsgán, és rámutattak a vizsgaélmény hosszútávú lélektani hatásaira is. A szóbeli vizsgákat a hallgatók jellemzően szubjektívabbnak élték meg, és sokan úgy gondolták, hogy nagyobb mértékben függ a tanár személyétől a vizsga kimenetele, mint az írásbeli vizsgák esetében.

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Vitéz János Tanárképző Központ, Óvó- és Tanítóképző Tanszék
Iohanneum épület
Esztergom, Majer István út 1-3.

A köznevelésnek számos társadalmi kihívásból adódó feladatnak kell megfelelnie, amelyek a pedagógusok képzését, folyamatos szakmai fejlesztését szolgáló felsőoktatástól is állandó megújulást várnak. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem pedagógusképzésében az új irányok, fejlesztések a jelen tanévben elindultak. A köznevelés mint gyakorlat és a felsőoktatás mint tudomány és hivatásképzés szerves kapcsolata mutatkozik a Változások a pedagógiában – a pedagógia változása VI. konferenciánk programjában. A hazai felsőoktatásból és a köznevelésből érkező előadóknak lehetőséget nyújtunk kutatásuk, szakterületük eredményeinek ismertetésére. A program szerint mindez számos tapasztalat, jó gyakorlat bemutatására terjed ki. Az előadások témakörei széles spektrumon mozognak a pedagógusok – óvó, tanító, tanár, gyógypedagógus – képzésétől egészen a humán és természettudományos ismeretek köznevelési oktatásának, valamint az óvodai és iskolai nevelés feladatainak tárgyalásáig. Az egyházi és állami fenntartású intézmények felsőoktatási és köznevelési szakembereinek együttes tanácskozása a társadalmunk jövőjét jelentő pedagógia ügyének javát szolgálja.

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

mt MESTER ÉS TANÍTVÁNY
MASTER AND DISCIPLE

Keresse a PPKE BTK Mester és Tanítvány pedagógiai folyóiratát, amely a konferencia témáiban készült tanulmányokat is közzé teszi!